

Česká zemědělská univerzita v Praze
Provozně ekonomická fakulta
Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Osobní bankrot

Bc. Marie Reichlová

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Marie Reichlová

Veřejná správa a regionální rozvoj – k.s. Jičín

Název práce

Osobní bankrot

Název anglicky

Personal bankruptcy

Cíle práce

Cílem diplomové práce je vyčíslení výsledku insolvenčního řízení.

Bude určena výše odepsaných dluhů z celkových dlužných částek pro jednotlivé věřitele a výše dluhů, které budou po skončení insolvenčního řízení odpuštěny.

Cílem teoretické části práce je deskripce legislativního vymezení osobního bankrotu a dále legislativy oddlužení fyzických osob.

Metodika

Práce bude rozdělena na část teoretickou a praktickou.

V teoretické části bude provedena deskripce současné právní úpravy představované především novelou zákona č. 31/2019 Sb. upravující insolvenční zákon, exekuční řád a zákon o soudech a soudcích a dále bude provedena deskripce problematiky osobního bankrotu včetně standardního průběhu oddlužení fyzické osoby a souvisejících důsledků.

V části praktické bude provedena analýza zvoleného konkrétního případu průběhu oddlužení fyzické osoby a bude identifikována výše odepsaných dluhů jednotlivých věřitelů a bude identifikována výše dluhů odpuštěných.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

dlužník, exekuční řízení, insolvenční zákon, insolvence, insolvenční řízení, insolvenční soud, insolvenční správce, oddlužení, osobní bankrot, plnění oddlužení, věřitelé

Doporučené zdroje informací

ČESKO. Insolvenční zákon 182/2006 Sb.: zákon o úpadku a způsobech jeho řešení: aktuální úplné znění od 4. ledna 2019, od 1. dubna 2019 a od 1. června 2019. Praha: Verlag Dashöfer, nakladatelství, spol. s r.o., [2019]. ISBN 978-80-87963-95-1.

FRIEDBERG, Barbara. Personal finance: an encyclopedia of modern money management. Santa Barbara, California: Greenwood, [2015]. ISBN 9781440830327.

LANDA, Martin. Ekonomika insolvenčního řízení. Ostrava: Key Publishing, 2009. Ekonomie (Key Publishing). ISBN isbn978-80-7418-031-6.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 5. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. Pro praxi. ISBN isbn978-80-7380-675-0.

Meiling, A. 100 Fragen zur Privatinsolvenz: was Sie schon immer wissen wollten – Tipps, aktuelle Urteile und Informationen; BoD – Books on Demand, 2011.

SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. Základy občanského práva procesního. Ostrava: Key Publishing, 2011. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-120-7.

TEPLÝ, Petr. Navigátor bezpečného úvěru. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2287-3 WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavel Hrdlička, MBA, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 11. 12. 2020

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 1. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 24. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Osobní bankrot" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 24. 3. 2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala především vedoucímu práce Ing. Pavlu Hrdličkovi, MBA, Ph.D. za jeho vedení, připomínky a trpělivou podporu při zpracování této práce. Dále mé poděkování patří také panu Tomáši Tietze za jeho svolení k užití jeho dat pro zpracování této práce a za jeho součinnost v průběhu jejího zpracování. V neposlední řadě děkuji mé rodině za podporu, které se mi dostávalo v průběhu celého studia.

Osobní bankrot

Abstrakt

Tématem diplomové práce je osobní bankrot. Cílem je vyčíslení výsledku insolvenčního řízení, a to v konkrétním případě osobního bankrotu pana Tomáše Tietze z Liberce, který do oddlužení vstoupil v červenci roku 2015. Text práce je standardním způsobem členěn na teoretickou a praktickou část. V teoretické části bude provedena deskripce současné právní úpravy představované především novelou zákona č. 31/2019 Sb. a popsána problematika osobního bankrotu včetně standardního průběhu oddlužení fyzické osoby a souvisejících důsledků. V části praktické bude provedena analýza případu pana Tomáše Tietze, bytem Liberec VI, který do oddlužení vstoupil v září roku 2015.

Klíčová slova: dlužník, exekuční řízení, insolvenční zákon, insolvence, insolvenční řízení, insolvenční soud, insolvenční správce, oddlužení, osobní bankrot, plnění oddlužení, věřitelé.

Personal bankruptcy

Abstract

The topic of the diploma thesis is personal bankruptcy. The aim is to quantify the result of insolvency proceedings, in the specific case of the personal bankruptcy of Mr. Tomas Tietze from Liberec, who entered debt relief in July 2015. The text of the thesis is divided into theoretical and practical part in the standard way. In the theoretical part, a description of the current legislation will be made, represented primarily by the amendment to Act No. 31/2019 Coll. and described the issue of personal bankruptcy, including the standard course of debt relief of a natural person and related consequences. In the practical part, an analysis of the case of Mr. Tomáš Tietze, apartment Liberec VI, who entered debt relief in September 2015, will be performed.

Keywords: Creditors, debtor, debt relief, execution proceedings, insolvency law, insolvency, insolvency proceedings, insolvency court, insolvency administrator, personal bankruptcy.

Obsah

1. Úvod	11
2. Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika.....	12
3. Teoretická východiska	14
3.1 Úpadek a hrozící úpadek	14
3.1.1 Úpadek.....	14
3.1.2 Formy úpadku	15
3.1.3 Hrozící úpadek	17
3.2 Insolvenční řízení	19
3.2.1 Vliv evropské a mezinárodní úpravy na pojetí insolvenčního řízení v českém právu 20	
3.2.2 Zásady insolvenčního řízení.....	21
3.3 Insolvenční soud	26
3.4 Jednotlivé způsoby řešení úpadku.....	26
3.4.1 Konkurs	27
3.4.2 Reorganizace.....	29
3.5 Osobní bankrot.....	32
3.6 Způsoby oddlužení	33
3.6.1 Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty	34
3.6.2 Oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty ..	35
3.7 Druhy pohledávek	36
3.8 Splnění oddlužení.....	37
3.9 Osvobození od dluhů.....	39
4. Vlastní práce	40
4.1 Základní informace o okolnostech osobního bankrotu	40
4.2 Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení	41
4.3 Řízení před úpadkem.....	44
4.4 Přihlášení pohledávek.....	47
4.5 Řízení po úpadku	49
4.6 Splnění oddlužení.....	54
4.7 Vyčíslení výsledků oddlužení pana Tomáše Tietze	55
5. Výsledky a diskuse	58
5.1 Výsledky	58
5.2 Diskuse	61

6. Závěr	63
7. Seznam použitých zdrojů	67
8. Přílohy.....	70
8.1 Příloha č. 1: Informovaný souhlas s účastí na výzkumu	70

Seznam tabulek

Tabulka 1: Seznam závazků pana Tomáše Tietze (dlužníka) v podání insolvenčního návrhu	42
Tabulka 2: Majetek pana Tomáše Tietze (dlužníka) v době podání insolvenčního návrhu	43
Tabulka 3: Výpočet splátek pana Tomáše Tietze v roce 2015 při jedné vyživované osobě a příjmu 11 135 Kč	45
Tabulka 4: Výpočet splátek pana Tomáše Tietze v roce 2015 při jedné vyživované osobě a příjmu 10 383 Kč	46
Tabulka 5: Vyčíslení pohledávek věřitelů Tomáše Tietze	48
Tabulka 6: Předpoklad výsledku oddlužení pana Tomáše Tietze.....	50
Tabulka 7: Určení poměru uspokojení pohledávek	52
Tabulka 8: Vyčíslení výsledku oddlužení pana Tomáše Tietze	56
Tabulka 9: Vyčíslení výsledků insolvenčního řízení pana Tomáše Tietze	59
Tabulka 10: Vyčíslení částí vyplacených pohledávek věřitelům v insolvenčním řízení pana Tomáše Tietze.....	60

Seznam grafů

Graf 1: Vyčíslení poměru splaceného a osvobozeného	59
Graf 2: Ztráta věřitelů.....	60

1. Úvod

Osobní bankrot, je termín, kterým se rozumí řešení insolvence dlužníka prostřednictvím povolení oddlužení. V praxi se pro oddlužení a jeho průběh používá pojem insolvenční řízení nebo insolvence. V insolvenčním řízení se u insolvenčního soudu řeší úpadek dlužníka a možnosti jeho řešení. (2)

Oddlužení se vyznačuje tím, že má samostatný a komplexní institut řešení úpadku dlužníka, a že má sanační charakter. Právní rámec oddlužení stejně jako celého insolvenčního řízení je upraven prostřednictvím zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona. Prostřednictvím zákona č. 31/2019 Sb. byly realizovány podstatné změny platného zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona. Tento předpis přinesl změny spočívající v tom, že zatímco dříve bylo možné realizovat oddlužení jen plněním splátkového kalendáře anebo zpeněžením majetkové podstaty, v současné době je možné volit buď zpeněžení majetkové podstaty anebo plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, čímž je u této formy oddlužení možné postihnout jak dlužníkův příjem, tak i majetek, jímž dlužník disponuje.

Právní rámec osobního bankrotu je obsažen v ustanoveních § 389 - § 418 insolvenčního zákona (2). Tento institut byl do českého právního řádu podobně jako reorganizace zaveden až s přijetím současného insolvenčního zákona, tedy s účinností od 1. 1. 2008 a lze jej charakterizovat jako sanační způsob řešení úpadku dlužníka, kdy dlužníkovi je touto cestou vlastně umožněn návrat do společnosti, ze které je obvykle v době svého úpadku již do značné míry vyčleněn (19).

Oddlužení lze vnímat jako samostatný a komplexní institut řešení úpadku dlužníka, který je alternativou ke konkursu jako obecnému způsobu řešení úpadku. Jedná se o alternativu, které by tedy měla být dána přednost před konkursem, pokud je to v kontextu všech okolností případu možné. Původně bylo oddlužení koncipováno jako nástroj řešení úpadku pro nepodnikatele (3).

2. Cíl práce a metodika

Druhá kapitola diplomové práce formuluje její cíl, včetně dílčích cílů, a dále stanoví metodický postup, jehož prostřednictvím bude cíl naplňován.

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je vyčíslení výsledku insolvenčního řízení, a to v konkrétním případě osobního bankrotu pana Tomáše Tietze z Liberce, který do oddlužení vstoupil v červenci roku 2015. V práci proto bude určena výše odepsaných dluhů z celkových dlužných částek pro jednotlivé věřitele a výše dluhů, které budou po skončení insolvenčního řízení odpuštěny.

Dílčí cíle práce jsou následující:

Dílčí cíl č. 1: Analyzovat aktuální právní úpravu oddlužení (osobního) bankrotu po novele zákona č. 182/2006 Sb., Insolvenční zákon, přijaté v roce 2019.

Dílčí cíl č. 2: Identifikovat nejvýznamnější rozdíly právní úpravy před novelou a po ní.

Dílčí cíl č. 3: Provést analýzu případu oddlužení pana Tomáše Tietze z Liberce, který do oddlužení vstoupil v roce 2015.

Dílčí cíl č. 4: Spočítat výši splátek, příslušenství, náklady na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce pana Tomáše Tietze v průběhu oddlužení.

Dílčí cíl č. 5: Spočítat kompletní dlužnou částku, celkový podíl uspokojení, podíl uspokojení jednotlivých věřitelů a částku, která byla dlužníkovi v rámci insolvenčního řízení odpuštěna.

2.2 Metodika

Práce bude rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části bude provedena deskripce současné právní úpravy představované především novelou zákona č.

31/2019 Sb. a popsána problematika osobního bankrotu včetně standartního průběhu oddlužení fyzické osoby a souvisejících důsledků. V části praktické bude provedena analýza případu pana Tomáše Tietze, bytem Liberec VI, který do oddlužení vstoupil v červenci roku 2015.

Diplomová práce je zpracována za pomoci kombinace následujících metod: v rámci teoretické části práce je využita metoda literární rešerše, obsahové analýzy právní úpravy a odborných zdrojů stejně jako relevantní judikatury, která se k problematice vztahuje. Dílčím způsobem jsou zařazeny i další metody, k nimž patří například multidisciplinární přístup či diachronní komparace, zásadní význam mají rovněž realizované výpočty.

Konkrétní metodický postup je následující:

- 1) Studium a obsahová analýza odborné literatury a relevantních právních předpisů, na jejichž základě je zpracována teoretická část práce.
- 2) Deskripce relevantních pojmů a právní úpravy obsažené v současném znění zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona.
- 3) Historický pohled, jehož prostřednictvím je představen vývoj právní úpravy před a po novele provedené zákonem č. 31/2019 Sb.
- 4) Diachronní komparace úpravy před novelou provedenou zákonem č. 31/2019 Sb., a po novele, identifikace nejvýznamnějších odlišností v právní úpravě.
- 5) Aplikace multidisciplinárního přístupu, který zohledňuje i jiné než ryze právní aspekty problematiky. Bere tak v potaz například otázku ekonomickou, společenskou, ale i psychologickou, bere v potaz konkrétní situaci dlužníka.
- 6) Získání informovaného souhlasu s výzkumem ze strany pana Tomáše Tietze. Informovaný souhlas je přílohou č. 1 této práce.
- 7) Prostudování a detailní analýza případu pana Tomáše Tietze dle údajů obsažených v insolvenčním rejstříku.
- 8) Volba konkrétních momentů oddlužení pana Tomáše Tietze, které jsou klíčové pro vyčíslení výsledků oddlužení.
- 9) Analýza vybraných momentů, a to včetně konkrétních číselných údajů vztahujících se k výsledkům oddlužení pana Tomáše Tietze.
- 10) Výpočet konkrétního výsledku oddlužení pana Tomáše Tietze.
- 11) Identifikace nejvýznamnějších faktorů, které měly na výsledek oddlužení vliv.
- 12) Zhodnocení právní úpravy za pomoci metody analýzy, syntézy a dedukce.
- 13) Formulace doporučení pro praxi a de lege ferenda na základě syntézy a dedukce.

3. Teoretická východiska

V rámci kapitoly zaměřené na teoretická východiska problematiky osobního bankrotu je pozornost věnována primárně právní úpravě osobního bankrotu v České republice, a to dle znění zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, dle novely provedené zákonem č. 31/2019 Sb. V konkrétní rovině je proto pozornost zaměřena na vymezení samotného pojmu úpadek, hrozící úpadek a insolvenční řízení, opomenut není ani pojem insolvenční soud. O insolvenčním řízení je pojednáno včetně krátkého zmínění jednotlivých forem řešení úpadku, se kterými se lze v českém právním řádu setkat. Tyto informace je potřeba zařadit primárně proto, aby bylo pojednání o osobním bankrotu zasazeno do kontextu problematiky. Dále je pak pozornost již zaměřena konkrétně na osobní bankrot (oddlužení) a jeho realizaci, zařazeno je pojednání o návrhu na povolení oddlužení, o druzích pohledávek, což je aspekt, který je relevantní pro určení, který věřitel bude uspokojen a v jaké výši, opomenuta není ani otázka splnění podmínek oddlužení a osvobození od dluhů.

3.1 Úpadek a hrozící úpadek

Stěžejním pojmem pro celou oblast insolvenčního práva, včetně osobního bankrotu, je pojem úpadek, resp. s ním související hrozící úpadek. Oba pojmy jsou v následujícím textu dále definovány a uvedeny do kontextu, ve kterém je potřeba na ně nahlížet.

3.1.1 Úpadek

Definici pojmu úpadek, který je v běžné řeči rovněž označován jako „bankrot“, je potřeba hledat v zákoně č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ze kterého vyplývá, že na úpadek je možné nahlížet jako na stav, kdy dlužník není schopen hradit své závazky. V konkrétní rovině je pak v rámci ustanovení § 3 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona řečeno, že v úpadku je dlužník za předpokladu, že splňuje několik podmínek. První podmínkou je, že má více různých věřitelů. Druhou podmínkou pak je, že má závazky, které jsou více než 30 dní po termínu splatnosti. Třetí podmínkou úpadku dlužníka je, že se dlužník nachází ve stavu platební neschopnosti, kterou zákon chápe tak, že dlužník výše uvedené závazky není schopen plnit (2).

Teprve poté, co je splněna definice úpadku, popř. hrozícího úpadku, je možné aplikovat na dlužníka ustanovení insolvenčního zákona. V této souvislosti je třeba zmínit, že český právní řád chápe úpadek v kontextu platební neschopnosti, čímž se česká úprava liší například od úpravy v USA, kde požadavek na platební neschopnost formulován není. Důležité také je, že v úpadku se může nacházet jakýkoliv typ dlužníka. Není tedy rozhodné, zda se jedná o fyzickou osobu podnikající, nepodnikající anebo třeba o právnickou osobu. V úpadku se mohou ocitnout všichni. Podmínky, které zákon pro splnění definice úpadku vyžaduje, musí být splněny kumulativně, pokud některá z nich splněna není, o úpadek se nejedná (3).

V souvislosti s platební neschopností pak ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon říká, že za dlužníka, který není schopen plnit své závazky, se považuje dlužník, který se vyznačuje tím, že:

- „zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo
- je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo
- není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo
- nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.“ (2, § 3 odst. 2):

Pokud se týká vymezení platební neschopnosti, postačuje, pokud je splněna jedna z výše uvedených podmínek, není nutné, aby byly splněny všechny, popř. alespoň vícero z nich (2).

3.1.2 Formy úpadku

Úpadek má v současné době v naprosté většině právních řádů dvě formy. První formou je platební neschopnost, druhou pak předlužení. Určité nuance mezi jednotlivými právními úpravami sice existují, nicméně obecně je možné říci, že pod pojmem platební neschopnost lze rozumět neschopnost dlužníka splácet své závazky (dluhy), s čímž se pak pojí i jeho neschopnost dostát vlastním závazkům, ke kterým se zavázal. Důležité je, že v platební neschopnosti se dlužník vyskytuje navzdory skutečnosti, že mnohdy má zájem své závazky hradit, a dokonce se o to mnohdy i ze všech sil snaží. Platební neschopnost tedy v žádném případě nelze zaměňovat například s neochotou hradit své závazky. Dlužník, který závazky nehradí proto, že k tomu není ochoten, není v platební neschopnosti, čímž se jeho situace podstatným způsobem liší od těch dlužníků, kterým se

hrazení závazků objektivně nedaří. Právě o těch lze říci, že se nacházejí ve stavu platební neschopnosti. Platební neschopnost má pro insolvenční řízení poměrně zásadní význam (3).

Neschopnost dlužníka dostát svým závazkům je přitom v českém právním řádu koncipována jako vyvratitelná domněnka. V návaznosti na splnění výše uvedených podmínek se tedy presumuje, že dlužník své závazky není schopen hradit, pokud je situace jiná, je na dlužníkovi, aby prokázal, že tomu tak není, tedy, že je schopen hradit své závazky (4). Tento fakt má poměrně zásadní praktický význam, o kterém se zmiňuje i Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku sp. zn. 29 ICdo 14/2012, neboť dovozuje, že pokud insolvenční soud rozhodne „o úpadku dlužníka na základě vyvratitelné domněnky o neschopnosti dlužníka platit své peněžité závazky (§ 3 odst. 2 insolvenčního zákona), platí tato vyvratitelná domněnka i v dalších případech, kdy insolvenční zákon váže vznik případných práv a povinností na stav úpadku dlužníka. Tak je tomu např. jde-li o odpovědnost za škodu nebo jinou újmu vzniklou porušením povinnosti podat insolvenční návrh (§ 98 a § 99 insolvenčního zákona) nebo o neúčinnost právních úkonů bez přiměřeného protiplnění (§ 240 odst. 2 insolvenčního zákona), popř. o neúčinnost zvýhodňujících právních úkonů (§ 241 odst. 2 insolvenčního zákona)“ (5, s. 1). Uvedené tedy znamená, že pokud se domněnka aplikovala v rámci rozhodnutí o tom, zda se dlužník nachází anebo naopak nenachází v úpadku, je potřeba ji aplikovat i v dalších fázích insolvenčního řízení, kde se tedy v takovém případě již má automaticky za to, že dlužník se nachází v platební neschopnosti, z čehož se také při rozhodování a dalším postupu vychází.

Uvedený závěr rozhodně není možné označit za ojedinělý, naopak byl formulován i v řadě dalších rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR. Například v rámci usnesení, které je označeno sp. zn. p. zn. KSUL 77 INS 4542/2008 Nejvyšší soud konstatoval, že v případě, že nevyvrátí „dlužník v průběhu insolvenčního řízení o insolvenčním návrhu věřitele některou z domněnek uvedených v § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, je tím ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona osvědčena dlužníková neschopnost platit své splatné závazky, nikoliv však existence „více věřitelů“ dlužníka ve smyslu § 3 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona ani existence peněžitých závazků těchto věřitelů „po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti“ ve smyslu § 3 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona“ (6, s. 1).

Vedle platební neschopnosti je pak druhou formou insolvence předlužení, které se vyznačuje tím, že souhrn veškerých závazků dlužníka je vyšší než jeho majetek, a to za

podmínky, že má dlužník zároveň alespoň dva anebo i více věřitelů. V případě předlužení je přitom nutné přihlížet i k dalším souvislostem, například k tomu, zda bude dlužník v dohledné době schopen závazky splatit. Může se například stát, že dlužník čeká na úhradu větších faktur od svých odběratelů, čímž se může ze stavu předlužení velmi snadno vymanit v dohledné době (3).

3.1.3 Hrozící úpadek

Vedle legální definice úpadku se pak někdy hovoří rovněž o ekonomické definici úpadku, která je zde pro srovnání rovněž zmíněna. Lze totiž říci, že se jedná o ekonomickou kategorii, pro kterou je charakteristické, že má určité právní, společenské, osobní a rovněž mnohé další konsekvence. Příčiny úpadku je totiž nutné hledat především v ekonomické situaci subjektu, který se nachází v úpadku, popř. také v jejím vývoji. Úpadek totiž fakticky znamená, že určitý subjekt nezvládl vyřešit krizi, ve které se ocitl, mimoinsolvenčním (nebo také neformálním) způsobem. S tím se pak pojí i pravděpodobnost, že dojde k dotčení majetkové pozice věřitelů stejně jako subjektu, který se nachází ve stavu úpadku (7).

Vedle pojmu úpadek je pak nutné věnovat pozornost rovněž termínu hrozící úpadek. Insolvenční zákon v této souvislosti stanoví, že *„o hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků“* (2, § 3 odst. 5).

V souvislosti s termínem hrozící úpadek, který současná legislativa používá a je relevantní ve vztahu k tomu, zda se na jedince může již před tím, než u něj úpadek reálně nastane, aplikován insolvenční zákon. Podstata hrozícího úpadku usiluje primárně o předcházení negativním důsledkům, které jsou spojeny se skutečností, že úpadek bude řešen až v situaci, kdy reálně nastane, tedy v mnoha případech zbytečně pozdě. Zaměřuje se především na prevenci ve vztahu k dlužníkovi. Důležité je, že hrozící úpadek se vztahuje jen na ty dluhy, které patří do kategorie peněžitých. Zde je však možné říci, že výše citovaná definice je jednoznačná a určitá, což je významným pozitivem právní úpravy. Na druhou stranu je však úpadek vztažen jen k platební neschopnosti, nikoliv však k předlužení (3).

Zde může být kladena otázka, proč zákonodárce právní úpravu takto nastavil. Pokud se jedná o hrozící úpadek, je insolvenční návrh oprávněn podat pouze dlužník, což je velmi důležitou charakteristikou hrozícího úpadku. Věřitel musí vyčkat až na moment,

kdy skutečně nastane úpadek dlužníka. Dlužník má však možnost začít svoji situaci řešit i dříve. Toto nastavení je logické. Věřitel totiž má jen velmi omezenou možnost reálně zhodnotit, zda se dlužník nachází ve stavu hrozícího úpadku, oproti tomu na straně dlužníka je možnost toto zhodnotit velmi reálná, neboť dlužník obvykle má kompletní údaje o své situaci celkově, dokáže tedy vyhodnotit, zda se již nachází v hrozícím úpadku, úpadku, popř. zda zatím situaci navzdory tomu, že má různé závazky, je schopen zvládnout. Je pak na dlužníkovi rozhodnutí, zda bude problém řešit již ve fázi hrozícího úpadku, anebo zda vyčká na úpadek a bude se např. snažit ještě věc řešit mimoinsolvenčními cestami a teprve až v momentě, kdy nastane úpadek, přistoupí dlužník nebo jeho věřitelé k podání insolvenčního návrhu (8).

V kontextu dikce zákona je pak také otázkou, jak chápat a vykládat pojem podstatná část peněžitých závazků. Je totiž potřeba se zamyslet nad tím, zda se pod tímto termínem rozumí například více než polovina závazků, popř. nějaký větší rozsah a jak je početně vyjádřen. Stejně tak může být relevantní, zda se závazky vztahují k určitému počtu věřitelů, a jaký má být jejich poměr vůči všem věřitelům, popř. jaká má být jejich síla (podíl na závazcích, zda mají být zajištěni či nezajištěni apod.). Nedostatkem právní úpravy je skutečnost, že tyto termíny nejsou přesně specifikovány, jejich vymezování tak probíhá ad hoc vždy ve vztahu ke konkrétnímu případu z praxe. V každém případě je však dovozováno, že dlužník má možnost institutu hrozícího úpadku využít ve svůj prospěch, a to zejména v situacích, kdy u něj nastaly nenadálé ekonomické potíže, přičemž takové potíže mohou pocítit jak jeho odběratelé, tak jeho dodavatelé. Dlužník má tak možnost zahájit proces sanace dříve než dojde ke skutečnému úpadku, což v některých případech zvyšuje šance na úspěšné řešení situace. Vždy však záleží primárně na tom, jakým způsobem se dlužník nepříznivé ekonomické situaci staví. Někteří dlužníci se nepříznivou situací snaží do poslední chvíle maskovat, což pak vede k tomu, že již nemohou využít výhody dřívějšího řešení situace ve fázi hrozícího úpadku, neboť se ocitnou v úpadku. I tehdy ještě stále řada dlužníků usiluje o maskování situace, a to třeba až do momentu, kdy je insolvenční návrh podán některým z věřitelů. Hrozícího úpadku typicky využívají zejména dlužníci, kteří jsou schopni na svoji situaci nahlížet jednak realisticky, ale také konstruktivně (3).

3.2 Insolvenční řízení

S osobním bankrotem velmi úzce souvisí také pojem insolvenční řízení. Jedná se o termín, který zákon vymezuje jako „*soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení*“ (2, § 2 písm. a). Termín insolvenční řízení je běžně používán nejen v odborné, ale i v laické řeči nicméně je třeba podotknout, že ne vždy jej laická populace chápe zcela správně. Někdy se totiž pod pojmem „insolvence“, který laická populace nezdědala vnímá jako synonymum pro insolvenční řízení, rozumí spíše neschopnost dlužníka dostát svým závazkům, popř. neschopnost vlastní závazky plnit primárně z důvodu nedostatku finančních prostředků (tedy vlastně platební neschopnost), nikoliv úpadek a způsob, jak jej řešit, což je podstatou insolvenčního řízení. Jedná se o řízení, které má s ohledem na existenci insolvenčního rejstříku transparentní charakter, což je významnou charakteristikou tohoto typu řízení. Další charakteristikou insolvenčního řízení je skutečnost, že se jedná o řízení jednotné. (3).

Lze také říci, že se jedná o poměrně rozsáhlý proces, pro který je typické, že na jeho počátku je třeba zjistit, zda je dlužník v úpadku, což je důvodem pro podání insolvenčního návrhu a v návaznosti na takové zjištění pak navazují další kroky v rámci celého procesu. Poté dochází k rozhodnutí o úpadku a rozhodováno je rovněž o způsobu, jehož prostřednictvím bude úpadek řešen (9).

Význam tohoto řízení spočívá především ve skutečnosti, že v některých krizových situacích není možné otázku plnění povinností a závazků řešit běžnými cestami. V případě, že má dlužník velký počet závazků a zároveň nedostatek prostředků, by došlo při aplikaci běžných prostředků vymáhání plnění ke zvýhodnění některých věřitelů a ke znevýhodnění jiných, což není žádoucí. Důvodem zvýhodnění by mohla být již samotná skutečnost, že mají dříve splatnou pohledávku, ale i řada dalších skutečností. Pro takové případy je zde insolvenční řízení, které k těmto běžným cestám prezentuje určitou alternativu, která je v takových případech výrazně efektivnější. V rámci řešení úpadku totiž dochází k vyloučení preferencí jednotlivých věřitelů, vyjma případů, kdy jsou tyto preference odůvodněny buď charakterem postavení věřitele anebo jeho pohledávkou. Výstupem insolvenčního řízení je tak mnohostranné uspořádání, v jehož rámci je možné brát v potaz i řadu dalších aspektů, ke kterým patří například sociální aspekty situace dlužníka a jeho

věřitelů. Důležité je, že řešení úpadku v žádném případě nemůže být jen dvoustrannou záležitostí, čímž na něj nelze nahlížet jako na alternativu pro případy, kdy dochází k vymáhání pohledávek v rámci dvoustranných sporů (10).

3.2.1 Vliv evropské a mezinárodní úpravy na pojetí insolvenčního řízení v českém právu

Za zmínku jednoznačně stojí skutečnost, že insolvenční řízení není řešeno jen prostřednictvím české právní úpravy, ale k jeho regulaci dochází i na úrovni evropského práva, a to v dřívějších dobách (až do roku 2015) prostřednictvím nařízení Rady (ES) č. 1346/2000, o úpadkovém řízení, (angl. „*insolvency proceeding*“). Jak je tedy zřejmé, používal se až do roku 2017 na úrovni EU spíše pojem „*úpadkové řízení*“, takto se pojem „*insolvency proceeding*“ překládal i do českého jazyka. Lze však mít za to, že insolvenční a úpadkové řízení jsou v zásadě synonyma. Tomu svědčí i fakt, že výše zmíněné nařízení bylo od 26. června 2017 nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 2015/848 o insolvenčním řízení. Od roku 2017 se tedy i na úrovni EU používá namísto pojmu úpadkové řízení pojem insolvenční řízení, nicméně pojem úpadkové řízení je stále možné najít například ve starší odborné literatuře či judikatuře, čímž je vhodné mít ujasněno, že se jedná o dva pojmy, které jsou v zásadě totožné. Nicméně s novým nařízením přišla i řada legislativních změn v insolvenčním řízení, které samozřejmě nelze opomíjet. Pro členské státy byly totiž tímto stanoveny mnohé nové povinnosti (např. povinnost zavést závazná pravidla upravující kooperaci insolvenčních správců v rámci území celé EU, povinnost poskytovat adekvátní informace věřitelům stejně jako povinnost vytvořit jednotný elektronický insolvenční rejstřík na úrovni státu (3)).

Z uvedeného také ve vztahu k pojmu insolvenčního řízení jednoznačně vyplývá, že insolvenční řízení není zcela stabilním jevem, ale obsah tohoto pojmu se do určité míry vyvíjí, k čemuž přispívá právě i členství České republiky v EU, která má na českou legislativu poměrně zásadní dopad. Při chápání pojmu insolvenční řízení je tedy nutné tyto souvislosti brát v úvahu, byť jednoduchá definice je obsažena v zákoně a na první pohled patrně nevzbuzuje žádné pochybnosti o tom, co se pod tímto termínem obvykle rozumí.

Dále má na insolvenční řízení vliv i členství České republiky v nejrůznějších mezinárodních organizacích a skutečnost, že je Česká republika signatářem řady

relevantních dokumentů na mezinárodní úrovni, jejichž prostřednictvím je podoba insolvenčního řízení v českém právním řádu ovlivňována. V konkrétní rovině je možné zmínit kupříkladu modelový zákon o insolvenčním řízení, který byl přijat v rámci OSN, resp. její Komisí pro mezinárodní obchodní právo (jinak označované též termínem „*UNCITRAL*“) (3). Cílem takového dokumentu je především sjednocení přístupu mezi členskými státy. Sjednocení si v mnoha ohledech vyžaduje globalizace, propojenost ekonomik a další související jevy (11).

Ačkoliv se nejedná o právně závazný dokument, je významný a bezpochyby aktuální, neboť umožňuje jednotlivým státům upravit si určitým způsobem dle vzorového zákona situaci insolvenčních řízení s mezinárodním prvkem, který v dnešní globalizované době umožňuje snadnou relokační osob, ale i mezinárodní obchod s obchodníky i z velmi vzdálených států. S ohledem na skutečnost, že vzorový zákon není právně závazný, záleží zcela na jednotlivých zemích, zda si jej do svého právního řádu implementují či nikoliv, popř. jaké prvky z něj se rozhodnou implementovat. Vlastní vzorový zákon sestává jen z 32 článků, přičemž upravuje především otázky spjaté s právem zahraničních věřitelů, dále pak také otázky spojené s právy a rovněž povinnostmi zahraničních správců podstat. Opomenuta pak není ani úprava otázek, které jsou spojené s uznáním zahraničních insolvenčních řízení a pozornost je pochopitelně věnována také mezinárodní spolupráci soudů (3).

3.2.2 Zásady insolvenčního řízení

Obecně je možné říci, že insolvenční řízení má jednak své vlastní zásady, dále se zde uplatňují zásady obecného charakteru. Pro insolvenční řízení v České republice je v každém případě charakteristické, že se řídí určitými zásadami, které jsou právně zakotvené prostřednictvím ustanovení § 5 insolvenčního zákona, nicméně je možné některé zásady najít například i v ustanovení § 1 insolvenčního zákona (2, § 1 a § 5).

Vedle toho je pak na insolvenční řízení nezbytné aplikovat i některé ústavní zásady, ke kterým patří zejména zásada nezávislosti a nestrannosti soudu anebo třeba zásada zákazu odnětí zákonnému soudci či zásada rovnosti mezi účastníky řízení. Svůj význam zde zcela jistě má také zásada, že věc má být projednána jednak veřejně, ale také bez zbytečných průtahů a za přítomnosti účastníka řízení, který má v důsledku své přítomnosti

také mít možnost se vyjádřit k veškerým důkazům, které jsou před soudem předkládány (12).

V souvislosti s insolvenčním řízením nabývá na významu zejména rovnost stran, protože věřitelé mají častokrát fakticky silnější postavení než dlužníci (typicky to platí zejména u větších finančních institucí, u kterých danou věc leckdy řeší právní oddělení, mají zpracované jednotlivé metodiky a postupy, zatímco dlužník, který má navíc vysoké závazky, si mnohdy nemůže dovolit ani právní zastoupení, využívá pomoc nejrůznějších organizací, které pomáhají „pro bono,“ což vede k tomu, že jeho možnosti jsou mnohdy výrazně omezenější než možnosti velké finanční instituce. Proto je důraz na dodržování uvedených zásad klíčovým, protože nerovnosti může alespoň částečně vyrovnávat.

Pokud se jedná o zásady, které vyplývají přímo z ustanovení insolvenčního zákona, jedná se o specifické zásady insolvenčního řízení, které se aplikují výlučně na insolvenční řízení, v jiných oblastech civilního (ani jiného) procesu se s nimi setkat nelze. Tato skutečnost je dána celou řadou specifik, jimiž se insolvenční řízení vyznačuje, a které je nutné reflektovat rovněž prostřednictvím jednotlivých zásad, jimiž je insolvenční řízení ovlivněno. První zásadou, která je zákonem upravena a je vlastně cílem celého insolvenčního řízení, je maximalizace uspokojení věřitelů v insolvenčním řízení. Jedná se jednoznačně o základní princip, podle kterého by měl být interpretován celý insolvenční zákon. Skutečnost, že je tato zásada významná, je do zákona promítnuta i tím, že umožňuje řešit i hrozící úpadek dlužníka, tedy nenechat situaci zajít tak daleko, čímž lze v některých případech dosáhnout vyššího uspokojení věřitelů, než pokud by se situace řešila až v momentě, kdy nastane reálný stav úpadku. Druhá zásada, která z insolvenčního zákona vyplývá, je zásada poměrného uspokojení dlužníkových věřitelů, což je ovšem zásada, která se vztahuje jen na tzv. obecné věřitele, nikoliv na věřitele zajištěné, tedy takové, kteří mají svou pohledávku zajištěnou majetkem náležejícím do majetkové podstaty dlužníka a věřitele podřízené, tedy ty, kteří mají být podle uzavřené smlouvy uspokojeni až po uspokojení jiné popř. jiných pohledávek. V rámci této zásady je věřitelům v insolvenčním řízení dána rovná možnost prosazovat své oprávněné zájmy v rámci procesu uspokojování pohledávek věřitelů, která se však vždy aplikuje jen v rámci jedné konkrétní skupiny věřitelů, což velmi dobře ilustruje případ, kdy zajištění věřitelé jsou uspokojováni přednostně před nezajištěnými. Skupiny věřitelů jsou přitom utvářeny v návaznosti na pořadí (prioritu) jejich pohledávek (12).

Další zásadou insolvenčního řízení je pak povinná konverze pohledávek věřitelů na peněžní pohledávky, která je velmi úzce spjata právě se zásadou poměrného uspokojování věřitelů. Aby bylo možné věřitele skutečně poměrně uspokojit a změřit, zda uspokojení je skutečně, nikoliv jen domněle poměrné, je nezbytné jednotlivé pohledávky, které původně neměly peněžitou podobu, převést na pohledávky peněžité (tedy vyčíslit v penězích). Důvodem je fakt, že jen u peněžitých pohledávek je možné zajistit dostatečnou míru porovnatelnosti jednotlivých pohledávek, kdy je pak možné realizovat skutečně spravedlivé poměrné uspokojení jednotlivých věřitelů (8).

Neopomenutelnou zásadou insolvenčního řízení, kterou zákon upravuje, je zásada hospodárnosti a rychlosti řízení. Je pochopitelné, že v situaci, kdy se dlužník již před zahájením řízení nachází v nepříznivé ekonomické situaci, není rozhodně žádoucí zvyšovat jeho náklady například ve formě nadměrných nákladů spojených s insolvenčním řízením, což se v této zásadě promítá. Rovněž věřitelé, kterým leckdy dlužník dluží již delší dobu, mají obvykle jednoznačný zájem na tom, aby jejich pohledávky byly uspokojeny jednak rychle, ale také hospodárně, aby ze svých pohledávek získaly co největší míru uspokojení. Je třeba rovněž brát v potaz, že i samotná rychlost (anebo naopak pomalost) insolvenčního řízení může významným způsobem ovlivnit celý jeho výsledek, což je dáno tím, že řízení se vede ve vztahu k otázkám, které jsou aktuální a mají proměnlivý charakter (např. ekonomická situace dlužníka, úroveň jeho závazků a majetku). Proto je rychlost a hospodárnost významnou zásadou celého insolvenčního řízení, která se prolíná celým insolvenčním zákonem. Vždy je přitom při každém rozhodování nutné si provést analýzu nákladů a přínosů jednotlivých kroků, ze které pak plyne, jaké kroky lze vnímat jako hospodárné a jaké naopak nikoliv (12).

Z insolvenčního zákona pak dále vyplývá rovněž zásada povinné kolektivizace uspokojení věřitelů, což je zásada, která je klíčová, neboť jejím prostřednictvím se insolvenční řízení koncepčně liší od civilního procesu v obecné rovině. V civilním řízení se totiž standardně řeší individuální právní vztahy, které se nejčastěji týkají dvou subjektů. V insolvenčním řízení je tomu však jinak, neboť insolvenční řízení usiluje o řešení situace většího množství subjektů na straně věřitele, kteří mají pohledávky vůči dlužníkovi. Proto je v momentě, kdy je zahájeno insolvenční řízení zákonem zamezeno individuálním postupům jednotlivých věřitelů vůči dlužníkovi v úpadku, popř. hrozícímu úpadku daného dlužníka, které se momentem zahájení insolvenčního řízení začíná řešit kolektivní cestou.

Věřitelé totiž mají své pohledávky uspokojovat jen v insolvenčním řízení (pokud již bylo zahájeno). Výjimky pak umožňují jen některé zvláštní zákony. K tomu pak dále slouží celá řada dílčích pravidel, jejichž prostřednictvím je insolvenční řízení řešeno (8).

Další zásada, která se v insolvenčním řízení uplatňuje, je zásada univerzálního osobního dosahu insolvenčního řízení. Jedná se o zásadu, která znamená, že insolvenční řízení má účinky pro veškeré věřitele, které dlužník má. Význam nemá ani právní důvod stejně jako pořadí pohledávky, stejně tak není rozhodné, zda se konkrétní věřitel insolvenčního řízení aktivně účastní (např. přihlásí pohledávku, dostaví se k soudu) či nikoliv. Tato zásada je důležitá, protože pokud se má reálně v insolvenčním řízení podařit vyřešit úpadek, popř. hrozící úpadek dlužníka, nelze vlastně ani postupovat jinak. Zásada univerzálního osobního dopadu insolvenčního řízení se však projevuje i na straně dlužníka, pro kterého znamená, že insolvenčním řízením má být zásadně řešen úpadek všech dlužníků, a to nezávisle na jejich osobním statusu. Opět je zde zároveň zakotveno pravidlo, že zákonem jsou stanovené některé výjimky (12).

Důležitou zásadou insolvenčního řízení je pak také respektování práv věřitelů, která byla nabyta ještě před zahájením insolvenčního řízení. Zde zákon vychází primárně ze skutečnosti, že reálně je prostřednictvím insolvenčního řešení řešena jen menšina problémů všech dlužníků. Nelze přitom obvykle dopředu říct, který dlužník se dostane do insolvenčního řízení a který naopak nikoliv. Je tedy sice nutné počítat s tím, že každý dlužník se může dostat do insolvence, nicméně pokud věřitel nabyl před zahájením insolvenčního řízení v dobré víře nějaká práva, není možné v rámci insolvenčního řízení taková práva omezit, a to ani postupem insolvenčního soudu ani postupem, který realizuje insolvenční správce (8).

Další zásada pak zakotvuje rozhodovací autonomii věřitelů. Insolvenční řízení by totiž mělo vycházet z toho, že vztahy mezi dlužníkem a věřitelem byly nějakým způsobem koncipovány na tržní bázi. I vztahy, které vznikly v důsledku úpadku dlužníka by tak měly být rovněž koncipovány na tržní bázi, nemělo by do nich tedy být nadměrně zasahováno. Mnohé rozhodování a kompetence v insolvenčním řízení je tak svěřeno právě do rukou věřitelů, což reflektují i mnohá další ustanovení insolvenčního zákona (12).

Další podstatnou zásadou je pak osvobození dlužníka od nesplacených dluhů, pokud jsou splněny zákonem stanovené podmínky a jedná se o nekonkursní řešení úpadku dlužníka. To je právě případ osobního bankrotu, kde dlužník dluhy, které nestihne v rámci osobního bankrotu splatit, nicméně dodrží zákonem stanovené podmínky oddlužení, již dále nemá povinnost platit a je od nich tedy osvobozen. Podobná je situace rovněž v případě reorganizace. Další zásada pak říká, že veškeré právní otázky, které se nějakým způsobem týkají insolvenčního řízení, by měly být vyřešeny a rozhodnuty insolvenčním soudem (8).

Další zásadou je pak univerzální teritoriální dosah insolvenčního řízení, který znamená, že insolvenční řízení se vztahuje rovněž na dlužníková aktiva, která se nachází mimo území České republiky, skutečnost, zda se aktiva nachází v České republice či kdekoliv jinde, tedy není rozhodná. Další zásadou je pak rovněž restriktivní použití insolvenčního řízení, což je princip související s faktem, že v rámci insolvenčního řízení dochází totiž k přímému výkonu práva, čímž je nutné do určité míry omezit předmět insolvenčního řízení, což je také projevem této zásady (13).

Dále se odborná literatura zmiňuje také o zásadě poctivosti dlužníkovy záměru, která se prioritně uplatňuje u nekonkursních forem řešení úpadku dlužníka. Důvodem je skutečnost, že u těchto způsobů řešení insolvence dlužníkovi zůstávají dispoziční práva k majetkové podstatě, tudíž je nutné určitým způsobem zamezit tomu, aby je dlužník zneužíval. Pokud by dlužník byl nepoctivý, tedy jednal v rozporu s touto zásadou, chtěl například obcházet insolvenční zákon nebo jeho pravidla, může to mít pro dlužníka negativní důsledky (např. osobní bankrot může být přeměněn na konkurs apod.). Vedle zásad, které plynou z insolvenčního zákona lze pak na insolvenční řízení aplikovat rovněž mnohé zásady civilního procesu, které jsou upraveny v zákoně č. 99/1963 Sb., občanském soudním řádu. Tyto zásady rozhodně nelze opomíjet, nicméně pokud by o nich mělo být v této práci pojednáno, bylo by samotné pojednání o zásadách již zbytečně rozsáhlé, čímž je v podrobnostech odkazováno na relevantní odbornou literaturu (12).

3.3 Insolvenční soud

Dalším významným termínem, který je v této práci na řadě míst používán, protože s insolvenčním řízením a osobním bankrotem neoddělitelně souvisí, je pojem „*insolvenční soud*“. Insolvenční zákon k tomuto termínu uvádí, že se jedná o „*soud, před nímž probíhá insolvenční řízení, jakož i soud, který rozhoduje o opravném prostředku v insolvenčním řízení*“ (2, § 2 písm. b).

Důležité je, že insolvenčními soudy jsou v prvním stupni krajské soudy, v Praze se pak jedná o Městský soud. Opomenout nelze ani fakt, že insolvenční agendu vykonávají rovněž jednotlivé pobočky krajských soudů, a to za předpokladu, že mají tuto agendu zavedenou do rozvrhu práce. „*V praxi se jedná o pobočky krajských soudů v Táboře, Karlových Varech, Jihlavě, Zlíně, Olomouci, Liberci a Pardubicích. Za situace, kdy je k insolvenčnímu řízení místně příslušných několik soudů, lze tato řízení konat u kteréhokoliv z nich. V kontextu s již uvedeným platí, že je-li dlužníkem fyzická osoba – nepodnikatel, místně příslušným k projednání této věci je krajský soud, v jehož obvodu má dlužník bydliště nebo v jehož obvodu dlužník bydlí s úmyslem zdržovat se tam trvale. Bude-li dlužníkem fyzická osoba – podnikatel, bude místně příslušným krajský soud, v jehož obvodu má dlužník místo podnikání a nelze-li takto určit, je rozhodné místo dlužníkovy bydliště. Půjde-li o dlužníka – právnickou osobu, bude pro určení místní příslušnosti soudu takto rozhodné sídlo právnické osoby. Funkci soudů druhého stupně – jinak také odvolacích soudů – vykonávají Vrchní soud v Praze a Vrchní soud v Olomouci. Dovolacím soudem je v této oblasti Nejvyšší soud České republiky v Brně*“ (3, s. 18).

3.4 Jednotlivé způsoby řešení úpadku

Insolvenční zákon je určen k řešení úpadku, popř. také hrozícího úpadku dlužníka, přičemž řešení úpadku je třeba realizovat prostřednictvím způsobů, které jsou v zákoně zakotveny, není tedy možné jej řešit jinými cestami. Jednotlivé způsoby řešení úpadku mají především za cíl dosáhnout nového uspořádání majetkových vztahů ve vztahu k osobám, jenž jsou úpadkem dlužníka určitým způsobem dotčeny (především ve vztahu k věřitelům dlužníka) (14).

Jednotlivé způsoby řešení úpadku jsou vymezeny v ustanovení § 4 insolvenčního zákona. Ze zákona vyplývá, že existují v zásadě tři základní způsoby úpadku, ke kterým

patří jednak konkurs, dále reorganizace a konečně také oddlužení (osobní bankrot), jemuž bude pozornost věnována v následující podkapitole, na kterou je v podrobnostech odkazováno. Vedle toho pak zákon také stanoví, že existují zvláštní způsoby úpadku, které jsou určeny jen určitým subjektům a určitým druhům případů (2, § 4). Vzhledem k tomu, že ani v odborné literatuře není zvláštním způsobům řešení úpadku věnována příliš velká pozornost, je v této podkapitole pojednáno jen o dvou způsobech, jimiž je konkurs a reorganizace, třetí kapitola se pak detailněji věnuje osobnímu bankrotu.

Za zmínku ještě stojí fakt, že jednotlivým způsobům řešení úpadku se pak insolvenční zákon dále věnuje v ustanoveních § 244 - § 418, jedná se tedy o stěžejní část insolvenčního zákona (2, § 244 - § 418).

3.4.1 Konkurs

Právní rámec konkursu je možné najít v ustanovení § 244 - § 315 insolvenčního zákona (2). Konkurs je vnímán jako základní, nikoliv ovšem jako preferovaný způsob, jehož prostřednictvím by měl být úpadek, resp. hrozící úpadek dlužníka řešen. Základním cílem konkursu je dosáhnout poměrného uspokojení pohledávek věřitelů prostřednictvím výnosů ze zpeněžení majetkové podstaty dlužníka. V případě, že nedojde k uspokojení všech pohledávek prostřednictvím konkursu (což je v praxi poměrně běžným jevem), takové pohledávky nezanikají, čímž se konkurs také podstatným způsobem liší od jiných forem řešení úpadku, o kterých bude dále pojednáno. Pokud soud rozhodne o úpadku, rozhodne také o jeho řešení konkursem za předpokladu, že úpadek konkrétního dlužníka s ohledem na konkrétní okolnosti případu není možné řešit jinou formou řešení úpadku. Pro konkurs je charakteristické, že jeho účinky nastávají k okamžiku, kdy dojde ke zveřejnění rozhodnutí o tom, že byl v případě úpadku dlužníka prohlášen konkurs, v insolvenčním rejstříku. Dalším významným důsledkem prohlášení konkursu je pak skutečnost, že právo nakládat s majetkovou podstatou dlužníka přechází na insolvenčního správce, dlužník je tak zbaven dispozice s vlastní majetkovou podstatou, což je poměrně významným zásahem do právního postavení dlužníka. Zároveň je ovšem třeba zmínit, že pokud je dlužníkem podnikatel, který provozuje svůj podnik, samotným prohlášením konkursu podnik nezaniká a nezanikají ani mnohé další povinnosti dlužníka (15).

Uvedené ostatně potvrzuje i judikatura Nejvyššího správního soudu České republiky, který ve svém rozsudku sp. zn. 4 As 218/2014-58 dovodil, že „*po prohlášení konkursu je provozovatel skládky povinnou osobou k odvedení poplatku za ukládání*

odpadu, se kterou správní orgány vedou správní řízení o této povinnosti (§ 47 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve spojení s § 245 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení); insolvenčnímu správci jakožto osobě s dispozičními právy (§ 246 odst. 1 zákona o úpadku a způsobech jeho řešení) je takové rozhodnutí správních orgánů doručováno a má oprávnění proti němu brojit“ (16, s. 1). To znamená, že dlužník sice nemůže disponovat svojí majetkovou podstatou, všechny ostatní povinnosti by však měl dále plnit.

Důsledkem prohlášení konkursu je rovněž přerušení veškerých dalších soudních řízení stejně jako správních řízení, která jsou vedena o právech a povinnostech vztahujících se k majetkové podstatě dlužníka, popř. mají být z majetkové právní podstaty uspokojeny a účastníkem je dlužník. Po prohlášení konkursu je úkolem insolvenčního správce zjistit, zajistit a pořídit soupis majetkové podstaty dlužníka, dále pak zpracovat seznam všech pohledávek, které byly do insolvenčního řízení přihlášeny, připravuje také přezkumné jednání stejně jako schůzi věřitelů. Je to právě soupis majetku, který je listinou opravňující insolvenčního správce ke zpeněžení majetku na soupisu uvedeného (15).

Důležitým charakteristickým rysem konkursu je tedy skutečnost, že cílem není sanace dlužníka, ale uspokojení věřitelů prostřednictvím zpeněžení majetkové podstaty dlužníka, která leckdy je pro dlužníka likvidační, popř. pro něj má řadu negativních důsledků. Cílem však není ekonomická likvidace dlužníka ani jeho majetkové podstaty stejně tak konkurs nesměřuje k ukončení jeho podnikání, pokud je dlužník podnikatelem, pokud to lze s ohledem na poměr závazků a majetkové podstaty, je zde snaha o maximální šetření práv dlužníka, nicméně situace mnohdy bývá taková, že fakticky konkurs bývá pro dlužníka ve výsledku likvidační. Z tohoto důvodu je také konkurs mnohdy považován za nejméně vhodný způsob, jak lze úpadek řešit, zároveň však zákonodárce vychází ze skutečnosti, že někdy jiné cesty řešení nevedou k požadovanému cíli. Je také třeba zmínit, že pokud dojde k prohlášení konkursu, nejedná se na straně dlužníka o takovou majetkovou úlevu jako v případě, kdy by byl jeho úpadek řešen jinou formou, protože pokud prodejem majetku ve vlastnictví dlužníka nejsou uspokojeny veškeré pohledávky věřitelů tak zbylé zůstávají stále aktivní a dlužník se konkursem nezabavuje povinnosti tyto uhradit. Ovšem zákon nezakazuje, aby dlužník po skončení konkursu požádal o oddlužení. Důležité je, že konkurs je možné využít jak u fyzických, tak u právnických osob, je možné jej využít jak u podnikatelů, tak u nepodnikatelů. Dochází vlastně ke zpeněžení majetkové podstaty, výtěžek se pak poměrně dělí mezi věřitele dlužníka. O konkursu může

insolvenční soud rozhodnout jak na návrh věřitele, popř. věřitelů, tak i na návrh samotného dlužníka (3).

Pro věřitele (zejména ty zajištěné) je zpeněžení majetkové podstaty dlužníka v konkursu mnohdy výhodnějším řešením než jiné formy řešení úpadku, protože své prostředky obvykle dostanou rychleji. Na druhou stranu na nezajištěné věřitele toho nezřídka mnoho nezbude, čímž pro ně již toto řešení tak výhodné není, pro dlužníka je obvykle také o poznání méně výhodné než jiné formy řešení úpadku. Určitou alternativou může být tzv. řízený konkurs, což je „(pro)aktivní postup, kdy účastník řízení efektivně využívá svých zákonných práv k tomu, aby dosáhl sledovaného cíle a omezil svá rizika“ (17).

Tento postup je vhodné aplikovat jak na straně jednotlivých věřitelů, tak i na straně dlužníka. Dlužník má takto například možnost se bránit vůči nedůvodným návrhům, které usilují o prohlášení konkursu, může tak návrh označit za šikanózní a naopak usilovat o náhradu škody, která mu vznikla šikanózním návrhem (8).

Jak dlužník, tak věřitel takovou cestou ve své podstatě usilují o získání maximálního možného množství aktiv. Naopak na straně věřitele je možné usilovat o dohledání majetku dlužníka, ale třeba i o uplatnění odpovědnosti například na straně manažerů, kteří působí v rámci podniku dlužníka, a právě v důsledku jejich počínání vznikly mnohé závazky dlužníka, které ten nyní není schopen splácet. Ačkoliv je řízený konkurs určitou cestou, jak dosáhnout maximálního prospěchu v situaci, kdy je úpadek řešen právě konkursem, je zřejmé, že ani tak se nejedná o optimální cestu. Naopak lze říci, že mezi věřiteli a dlužníkem mohou vzniknout ještě větší neshody a averze, což také není vždy žádoucí. (17).

3.4.2 Reorganizace

Další formou řešení úpadku dlužníka je pak reorganizace, jejíž právní rámec je možné najít v ustanoveních § 316 - § 364 insolvenčního zákona (2). Jedná se vlastně o záchovný způsob řešení úpadku, jehož prostřednictvím lze řešit výlučně úpadek dlužníka, který je podnikatelem, a to za předpokladu, že se reorganizace bude týkat podniku dlužníka. Tento způsob řešení úpadku je poměrně nový, protože byl do českého právního řádu nově zaveden až prostřednictvím aktuálního insolvenčního zákona přijatého v roce 2006, a to v návaznosti na zkušenosti s řešením úpadku podnikatelských subjektů, které se v České republice začaly naplno projevovat až v souvislosti s rozvojem podnikání po roce

1989. Pod samotným termínem reorganizace zákon rozumí postupné uspokojování pohledávek věřitelů dlužníkem, a to za podmínky zachování chodu podniku. Protože by reorganizace, která by nebyla dostatečně propracovaná, nedávala prakticky žádný smysl, je podmínkou řešení úpadku touto cestou vypracování reorganizačního plánu, který musí být schválen ze strany insolvenčního soudu. Plán musí být koncipován takovým způsobem, aby se při jeho dodržování dalo důvodně předpokládat, že dojde k ozdravení podniku, který bude tímto sanován, uhradí své závazky a poté bude moci dále fungovat již bez těchto závazků (15). Zákon také předpokládá, že věřitelé budou provádět průběžnou kontrolu toho, jak je reorganizační plán plněn (2).

Reorganizace není obecným způsobem řešení úpadku, proto zákon také klade na podnikatele určité nároky, za kterých je přípustná. Je možné k ní přistoupit za předpokladu, že podnik, který má být reorganizován, vykazuje roční úhrn čistého obrátu za dobu posledního účetního období, které předcházelo podání insolvenčního návrhu nejméně ve výši 50 000 000 Kč anebo pokud dlužník zaměstnává minimálně 50 zaměstnanců, kteří u něj působí v pracovním poměru (tj. nikoliv na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, popř. na základě jiných ujednání) (2).

Tato podmínka je klíčová, protože omezuje možnost využít reorganizaci jen pro střední, popř. velké podniky. Malé podniky či podnikatelé na ni za běžných okolností nedosáhnou. Toto pravidlo se však neaplikuje za předpokladu, že dlužník insolvenčnímu soudu předložil reorganizační plán, který schválila minimálně polovina všech zajištěných věřitelů a rovněž minimálně polovina všech nezajištěných věřitelů, které tento dlužník má. Důležité je, že polovina se počítá dle výše pohledávek, a to v každé skupině věřitelů zvlášť. Tato podmínka musí být splněna před tím, než insolvenční soud rozhodl o úpadku. V případě, že byl insolvenční návrh podán dlužníkem, obvykle má již dlužník reorganizační plán připraven, popř. na něm pracuje, čímž je reálné takovou lhůtu stihnout. Pokud ovšem insolvenční návrh podal věřitel, dlužník tím leckdy může být překvapen a reorganizační plán teprve začíná zpracovávat. Proto zákon dává dlužníkovi možnost požádat insolvenční soud před tím, než rozhodne o úpadku o prodloužení lhůty o maximálně 30 dní, a to právě za účelem přípravy a předložení reorganizačního plánu (3).

Ze zákona dále plyne, že existují podniky, které jsou s ohledem na charakter své činnosti z možnosti řešit úpadek reorganizací vyloučeny. Jedná se konkrétně o právnické osoby, které se nacházejí v likvidaci, dále se jedná o obchodníky s cennými papíry, ale také

o osoby, které mají oprávnění k obchodování na komoditní burze dle zvláštních předpisů (2).

Vedle toho lze předpokládat, že by měly být vždy splněny předpoklady podniku pro pokračování v jeho činnosti. Pokud by splněny nebyly, nemá smysl se variantou reorganizace zabývat, protože hlavním cílem reorganizace je zachování podniku dlužníka, a takový cíl by nebyl naplněn. Takovou podmínkou je tak třeba skutečnost, že podnik má a bude i v budoucnu patrně mít k dispozici relevantní technologie, které při své činnosti využívá, anebo budovy, ve kterých působí, opomíjet pak nelze ani licence, které jsou pro jeho činnost důležité a další podmínky, které se leckdy odvíjí od skutečnosti, jaký typ činnosti podnik vyvíjí. Návrh na řešení úpadku prostřednictvím reorganizace je oprávněn podat jak dlužník, který na tom obvykle má větší zájem (chce zachovat podnik), tak věřitel, přestože pro něj takový postup mnohdy příliš výhodný není, protože může preferovat zpeněžení majetku v rámci konkursu. Podmínkou je, aby byl navrhovatel v dobré víře, že podmínky pro schválení reorganizačního plánu budou v konkrétním případě splněny, a to všechny (3).

Důležitým faktorem je, že pokud má reorganizace splnit svůj účel, je nutné nejprve provést jednak nezávislou a společně s tím také objektivní analýzu situace. Dlužník, který usiluje o zachování svého podniku leckdy za každou cenu, takové analýzy obvykle není schopen, musí si tedy najmout externistu či nezávislého profesionála, který ji provede. Je třeba také vhodně nastavit rámec změn, které budou provedeny. Problémem reorganizací v České republice je, že je jich stále významně méně než konkursů, navíc podstatná část reorganizací nekončí úspěšně, jsou následně přeměněny na konkurs, což je alternativa, jestliže se nepodaří dosáhnout prostřednictvím reorganizace řešení úpadku dlužníka. Navíc se mnohdy lze setkat s průtahy reorganizace, která je častokrát dána neznalostí na straně dlužníků, ale i na straně věřitelů, kteří se podílejí např. na věřitelské reorganizaci (18).

Lze tedy říci, že ačkoliv koncept reorganizace je možné označit za smysluplné sanační řešení úpadku, realita v České republice je zatím odlišná a reorganizace zatím nebývají příliš využívány a pokud již využívány jsou, nezřídka se nedaří, což může také třeba věřitele, kteří již mají s reorganizací u jiného dlužníka zkušenosti, odrazovat od toho, aby reorganizaci navrhli, popř. odsouhlasili u menšího podniku, kde je jejich souhlas nutný (8).

3.5 Osobní bankrot

Třetí formou řešení úpadku v českém právu je osobní bankrot neboli oddlužení, což je termín, který používá český insolvenční zákon. Právní rámec oddlužení je obsažen v ustanoveních § 389 - § 418 insolvenčního zákona (2). Za zmínku stojí fakt, že ve srovnání s předcházejícími dvěma variantami řešení úpadku je tato forma v právní úpravě obsažena v nejmenším počtu ustanovení, což ovšem dává prostor pro detailnější výklad o tématu než u konkursu či reorganizace. Tento institut byl do českého právního řádu podobně jako reorganizace zaveden až s přijetím současného insolvenčního zákona, tedy s účinností od 1. 1. 2008 a lze jej charakterizovat jako sanační způsob řešení úpadku dlužníka, kdy dlužníkovi je touto cestou vlastně umožněn návrat do společnosti, ze které je obvykle v době svého úpadku již do značné míry vyčleněn (19).

Oddlužení lze vnímat jako samostatný a komplexní institut řešení úpadku dlužníka, který je alternativou ke konkursu jako obecnému způsobu řešení úpadku. Jedná se o alternativu, které by tedy měla být dána přednost před konkursem, pokud je to v kontextu všech okolností případu možné. Původně bylo oddlužení koncipováno jako nástroj řešení úpadku pro nepodnikatele (3), nicméně v současné době je již za zákonem stanovených okolností možné oddlužení využít i v případě, že osoba je podnikatelem a její dluhy pocházejí z podnikání. Oddlužením lze řešit jak úpadek fyzické osoby, tak i úpadek právnické osoby. U osoby právnické je však nadále stanoven požadavek, aby se nejednalo o podnikatele. Pokud jde o fyzickou osobu, je nutné, aby s řešením úpadku oddlužením vyslovil souhlas věřitel, u kterého má osoba dluhy z podnikání. Zároveň zákon konstituuje domněnku, že věřitel s oddlužením v takovém případě souhlasí, pokud výslovně nevyjádří svůj nesouhlas, který musí navíc zdůvodnit. Stejně tak je možné oddlužit i dlužníka majícího dluhy z podnikání, pokud se jedná o pohledávku věřitele, jenž zůstala neuspokojena poté, co skončilo insolvenčního řízení, v němž ze strany insolvenčního soudu došlo ke zrušení konkursu na majetek dlužníka. Stejně tak lze v oddlužení řešit i dluhy z podnikání v případě, kdy se jedná o pohledávku zajištěného věřitele (2).

Lze tedy říct, že možnost oddlužení v případě podnikatelů je do určité míry omezena, nicméně není vyloučena. Opomenout nelze fakt, že samotný pojem podnikatel není insolvenčním zákonem definováno, je tudíž potřeba vyjít z definice obsažené v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku (3), ze kterého plyne, že podnikatelem je

ten, „*kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisk*“ (20, § 420 odst. 1). Charakteristickým rysem oddlužení je dále skutečnost, že návrh na povolení oddlužení je oprávněn podat pouze dlužník (a to i v případech, kdy samotný insolvenční návrh podal některý z věřitelů tohoto dlužníka) (2).

Ačkoliv v současné době může být tento způsob řešení úpadku využit i právnickou osobu, odborná literatura na oddlužení pohlíží primárně jako na způsob řešení úpadku, který by měl poskytovat druhou životní šanci primárně fyzické osobě, která by jinak byla mnohdy zadlužená do konce svého života. Dlužník je touto cestou motivován k tomu, aby splatil část závazků a zároveň, aby vedl řádný život, tj. například chodil řádně do legálního zaměstnání, nepřijímal práci „*na černo*“, odváděl daně a jiné povinné platby apod., což je cesta, kterou zejména dříve dlužníci, kteří věděli, že své závazky nejsou schopni splácet, volili. Po uplynutí určitého období a řádném plnění všech podmínek oddlužení pak dochází k osvobození dlužníka od zbytku závazků, které se mu nepodařilo splatit. Jedná se o určitou formu motivace dlužníka k tomu, aby usiloval o maximální možnou míru uspokojení svých věřitelů a poté mohl začít ve svém životě znovu a již bez dluhů, které jej tíží (19).

3.6 Způsoby oddlužení

Oddlužení je možné řešit dvěma různými způsoby. Jedná se jednak o zpeněžení majetkové podstaty a dále také o plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Dříve existovala ještě možnost oddlužení jen plněním splátkového kalendáře, která byla ze strany dlužníků, kteří se do úpadku dostaly preferována, protože jim zůstávala k dispozici majetková podstata. Oběma způsobům oddlužení je věnována pozornost v následujících podkapitolách (21).

Je nutné zmínit, že zákonodárcem je preferované oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Zásadní význam má skutečnost, že do rozhodování o tom, jakým způsobem má být oddlužení řešeno, jsou zapojováni věřitelé, kteří o něm hlasují. Problémem pak může být situace, kdy ani jeden ze způsobů oddlužení nezíská prostou většinu nezajištěných věřitelů. Nicméně tento problém zákon presumuje a řeší, protože v takovém případě musí insolvenční soud obligatorně rozhodnout o tom, že

oddlužení bude realizován prostřednictvím splátkového kalendáře a zpeněžení majetkové podstaty dlužníka (22).

3.6.1 Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Prvním způsobem, jehož prostřednictvím je možné splnit oddlužení, je zpeněžení majetkové podstaty. Ze zákona v této souvislosti vyplývá, že při tomto typu oddlužení se postupuje obdobně jako v případě konkursu. Rovněž účinky této formy oddlužení jsou totožné jako v případě konkursu. Zákon také formuluje pravidlo, že do majetkové podstaty, která má být zpeněžena, již nenáleží majetek, který dlužník nabyt až v průběhu oddlužení. Majetek je tedy určován k jednomu okamžiku a následně pak zpeněžován. (2).

Na tento způsob oddlužení je možné nahlížet jako na jednorázový způsob řešení úpadku dlužníka. Pohledávky jsou totiž vyrovnány jednorázově, a to z aktiv, jimiž dlužník disponuje. Zpeněžení majetkové podstaty provádí insolvenční správce, který je také po schválení oddlužení jediným subjektem, který je nadán dispozičním právem k majetkové podstatě. Pod pojmem zpeněžení se přitom rozumí jak prodej majetkové podstaty (převedení majetku dlužníka na peníze, které jsou univerzálně směnitelnou hodnotou), tak i využití prostředků, které má dlužník na svých bankovních účtech stejně jako prostředků v hotovosti za účelem uspokojení věřitelů. Stejně tak se zpeněžení realizuje rovněž prostřednictvím úplatného postoupení pohledávek, které dlužník eviduje ve vztahu ke svým věřitelům. Prodej majetku lze přitom realizovat jak z tzv. „volné ruky,“ tak i postupem, jímž je upraven výkon rozhodnutí v zákoně č. 99/1963 Sb., občanském soudním řádu. Volba způsobu zpeněžení je v kompetenci insolvenčního správce, který však musí mít souhlas věřitelského výboru (3).

Podle aktuální právní úpravy se zajištění věřitelé uspokojují z předmětu zajištění, nezajištění se pak uspokojují ze zbývající majetkové podstaty, k níž nikdo zajištěním nedisponuje, a to poměrně. V současné době je také možné, aby bylo postupováno s odchylkami, které zákon stanoví pro nepatrný konkurs, pokud věřitelský výbor nerozhodne jiným způsobem (22).

Jedná se konkrétně o skutečnost, že namísto věřitelského výboru lze ustanovit pouze zástupce věřitelů, není třeba trvat na tom, aby bylo vyžadováno schválení insolvenčním soudem za účelem účinnosti dohody o vypořádání společného jmění manželů, dále není třeba souhlasu insolvenčního soudu a věřitelů k tomu, aby mohly být vyloučeny nedobytné pohledávky, opomenout pak nelze ani fakt, že v těchto případech

není vyžadováno, aby bylo o včasných námitkách rozhodováno v jednání, postačuje rozhodnutí bez nařízení jednání. Dalším charakteristickým rysem nepatrného konkursu, který se aplikuje i u oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, je skutečnost, že v rámci přezkumného jednání lze naráz projednat vše, o čem by jinak rozhodovala schůze věřitelů. Pokud je to účelné, lze v této fázi rovněž přednést konečnou zprávu stejně jako vyúčtování a také projednat námitky proti nim. Insolvenční soud má také za předpokladu předložení všech dokumentů možnost spojit rozhodnutí o konečné zprávě s rozvrhovým usnesením (2). Je tedy zřejmé, že jsou zde možnosti, jak dosáhnout jednoduššího postupu při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, pokud se jedná o méně rozsáhlé případy oddlužení (22).

3.6.2 Oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty

Druhou možností, jak v současné době dosáhnout oddlužení je splátkový kalendář se zpeněžením majetkové podstaty. Obecně je přitom možné říct, že je poměrně obvyklé, že právě plnění splátkového kalendáře je velmi často hlavním, a v některých případech i jediným zdrojem, ze kterého je oddlužení plněno, protože je poměrně obvyklé, že mnozí dlužníci příliš velkou majetkovou podstatou reálně neoplývají (21).

Dlužník má nicméně povinnost při této formě oddlužení majetkovou podstatu insolvenčnímu správci vydat, tj. pokud nějakým majetkem disponuje, měl by jej vydat insolvenčnímu správci, který jej zpeněží a následně z něj budou umořovány závazky dlužníka. Opět zde platí obdobně ustanovení o konkursu. Je nutné zmínit, že obecně je možné touto cestou oddlužení ochránit bydlení dlužníka, které se obvykle do majetkové podstaty, která má být zpeněžena nezahrnuje. Nicméně v některých případech dlužník chráněn není. Podmínkou totiž je, aby hodnota daného obydlí nepřesáhla hodnotu, která je určena vyhláškou (22). Dále je také podmínkou, aby na obydlí dlužníka nevázlo zástavní právo, což je běžné řešení zajištění jednak u hypotéčních úvěrů, ale také u dalších neúčelových úvěrů, pokud např. dlužník není schopen doložit dostatečné příjmy (21). Platí zde také pravidlo, že zajištění věřitelé jsou uspokojováni přednostně, a to z předmětu zajištění, což jim dává výhodnější postavení v insolvenčním řízení (23).

Vedle zpeněžení majetkové podstaty má pak dlužník povinnost až do momentu, kdy dochází k podání zprávy o splnění oddlužení, každý měsíc splácet svým nezajištěným věřitelům částku, která má stejný rozsah, jako částka, která by mohla být uplatňována při výkonu rozhodnutí anebo při exekuci na přednostní pohledávky (21).

Současná právní úprava stanoví pravidlo, že dlužník splácí své závazky buď ze své mzdy, či obdobných příjmů anebo z příjmů, které pocházejí z podnikání. Pokud je dlužník fyzickou osobou podnikatelem, splácí své závazky prostřednictvím tzv. zálohové splátky, která je určována prostřednictvím postupu upraveného v zákoně. (23).

Zákon k tomu konkrétně stanoví, že „zálohová splátka se určí z jedné dvanáctiny zjištěného zisku dlužníka za poslední zdaňovací období podle zvláštního zákona předcházející podání návrhu na povolení oddlužení a vypočte se ve výši, v jaké mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Nebyla-li podnikatelská činnost vykonávána po celé zdaňovací období, určí se zálohová splátka z podílu zjištěného zisku a počtu měsíců, po kterou dlužník vykonával podnikatelskou činnost“ (2, § 398b odst. 3).

3.7 Druhy pohledávek

Druhy pohledávek jsou z pohledu oddlužení klíčové především proto, že právě podle druhu pohledávek se určuje pořadí, v jakém jsou pohledávky věřitelů uspokojovány. Primárně je možné říct, že existují jednak pohledávky zajištěné a dále pohledávky nezajištěné. Pro zajištěnou pohledávku je charakteristické, že je zajištěná určitým dlužníkovým majetkem. Pohledávka bývá zajištěna kupříkladu prostřednictvím zástavního práva, ale také prostřednictvím zadržovacího práva, omezením převodu nemovitosti a dalšími instituty. Důležité je, že zajištěné pohledávky se vždy řeší prostřednictvím zpeněžení majetkové podstaty, ke které je pohledávka vztažena. Uspokojování jsou pak ze zajištění prioritně ti věřitelé, jejichž pohledávky byly zajištěny. Oproti tomu nezajištěné pohledávky žádným majetkem zajištěny nejsou. To znamená, že věřitel má možnost být uspokojen jak zpeněžením majetkové podstaty, tak prostřednictvím splátek v rámci splátkového kalendáře, popř. kombinací obojího, věřitelé se uspokojují poměrně (8).

Dalším typem členění pohledávek je členění na pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené na roveň těmto pohledávkám a dále pak ostatní pohledávky. Pro pohledávky za majetkovou podstatou je typické, že jsou uspokojovány v plné výši, a navíc kdykoliv poté, co je rozhodnuto o úpadku dlužníka. Výjimkou jsou jen případy, kdy zákon stanoví, že je tomu jinak. Totéž platí pro pohledávky, které jsou jim postaveny na roveň. Oproti tomu ostatní pohledávky nemusí být uspokojeny v plné výši, čímž se od těchto dvou kategorií pohledávek podstatným způsobem odlišují. Pokud je

prostředků pro uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou a těch, které jsou jim postaveny na roveň nedostatek (což je poměrně běžný jev), uplatňuje se zde opět konkursní režim (24).

Dále je třeba odlišovat pohledávky, které se označují jako přednostní a pohledávky nepřednostní. Mezi přednostní pohledávky patří jak pohledávky za majetkovou podstatou, tak pohledávky, které jsou jim postaveny na roveň. Do kategorie přednostních pohledávek v konkrétní rovině patří například odměna stejně jako hotové výdaje insolvenčního správce, dále také pohledávky věřitelů na výživném ze zákona, a to za předpokladu, že vznikly poté, co bylo rozhodnuto o úpadku dlužníka, dále pak také pohledávky osoby, která sepsala a za dlužníka podala návrh na oddlužení, a které dlužník za tuto službu neuhradil odměnu. Dalším typem přednostních pohledávek jsou třeba zálohy na úhradu odměny a také hotových výdajů insolvenčního správce, dlužné výživné (v obecné rovině) anebo také náklady, které jsou spjaty s udržováním a rovněž se správou majetkové podstaty dlužníka. Samozřejmě existuje i řada dalších přednostních pohledávek, které jsou právním řádem upraveny. V každém případě je klasifikace pohledávek důležitá pro samotné uspokojování věřitelů, protože v mnoha případech se nepodaří uspokojit všechny pohledávky, nicméně přednostní pohledávky jsou častěji uspokojeny plně, byť i zde se v praxi vyskytují případy, kdy se ani toto uspokojení v plné míře nezdaří. U ostatních pohledávek je poměrně běžné, že se plné uspokojení nezdaří, nemusí tomu tak být ovšem vždy, je však nutné pracovat s variantou, že šance na uspokojení je u nepřednostní pohledávky nižší. (25).

3.8 Splnění oddlužení

Splnění oddlužení se opět liší podle toho, o jakou formu oddlužení se jedná. Právní úprava splnění oddlužení je obsažena v ustanovení § 412a insolvenčního zákona (2). O tom, zda byly podmínky oddlužení splněny, rozhoduje insolvenční soud, nicméně právě podle pravidel, která plynou ze zákona (22).

V případě, že se jedná o oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, je pro něj charakteristické, že ke splnění dochází ke splnění oddlužení tím, že byla zpeněžena majetková podstata a zároveň byla soudem obdržena zpráva insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení, a to za podmínky, že daný dlužník rovněž jestliže řádně

splnil veškeré povinnosti, které mu byly stanoveny prostřednictvím rozhodnutí o schválení oddlužení (2).

V případě, že se jedná o oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty je situace v současné době o poznání složitější, a ne vždy zcela pozitivně hodnocena ze strany veřejnosti či odborníků (21). Zákon totiž stanoví hned několik různých podmínek, přičemž postačuje splnit jednu z nich, aby bylo oddlužení splněno. Předně je možné oddlužení splnit tím, že dlužník splatí nezajištěným věřitelům jejich pohledávky v plné výši (2). Tuto formu splnění oddlužení lze vnímat jako neproblematickou (26).

Nicméně zákon dále dává možnost, aby dlužník splnil oddlužení tím, že dlužník v období tří let od schválení oddlužení dokázal nezajištěným věřitelům splatit minimálně 60 % pohledávek, které vůči němu měli. V takovém případě má dlužník oddlužení splněno za tři roky, tedy v poměrně krátkém časovém horizontu a může mu být odpuštěno až 40 % dluhů vůči nezajištěným věřitelům. Třetí možností, jak lze dosáhnout splnění oddlužení je situace, kdy dlužník po dobu pěti „*let od schválení oddlužení nebylo dlužníku oddlužení zrušeno a dlužník neporušil svou povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů; má se za to, že tuto povinnost neporušil, jestliže v této době splatil nezajištěným věřitelům alespoň 30 % jejich pohledávek*“ (2, § 412a odst. 1 písm. c).

Tato varianta splnění oddlužení je v zásadě nejbenevolentnější. U všech variant, vyjma splnění zpeněžením majetkové podstaty je pak také velký důraz kladen i na takové skutečnosti jako je úsilí dlužníka stejně jako jeho poctivost, které soud také přezkoumává, když bere na vědomí splnění oddlužení, popř. rozhoduje o tom, že naopak splněno nebylo (26).

Splnění oddlužení má přitom svoji faktickou stránku, kdy jsou splněny podmínky uvedené v zákoně a dále svoji právní stránku. Zde aktuální právní úprava ukládá insolvenčnímu správci důležitou povinnost podat insolvenčnímu soudu zprávu o splnění oddlužení, která se pak stává podkladem pro vlastní rozhodnutí soudu, který bere splnění oddlužení na vědomí. Po právní stránce tak o tom, že oddlužení bylo splněno rozhoduje insolvenční soud (26). Pokud soud bere usnesením na vědomí, že oddlužení bylo splněno, není odvolání přípustné (2).

3.9 Osvobození od dluhů

Základní myšlenkou celého institutu osobního bankrotu (oddlužení) a také důvodem, proč byl tento institut zaveden do českého právního řádu, byla právě myšlenka osvobození dlužníka od jeho dluhů, které ho mnohdy zatěžovaly natolik, že leckdy bylo nereálné, že by je celé splatil, i kdyby se velmi snažil. Cílem v podstatě každého, kdo žádá o povolení oddlužení z důvodu svého úpadku je právě toto osvobození od dluhů, jimiž je dlužník zatížen, resp. té části, kterou se mu nepodařilo navzdory snaze uhradit. O tom, zda bude dlužník osvobozen od dluhů, rozhoduje soud, přičemž jeho rozhodnutí závisí na tom, jak bylo rozhodnuto o otázce splnění oddlužení. Pokud soud vzal na vědomí skutečnost, že dlužník splnil oddlužení, rozhodne rovněž o jeho osvobození od dluhů., Pokud však soud rozhodl o nesplnění oddlužení (nebyly splněny zákonné podmínky či povinnosti dlužníka, které zákon vyžaduje), je nutné rozhodnout také o tom, že dlužník nebude osvobozen od dluhů, čímž vlastně veškeré úsilí dlužníka směřující právě k tomuto cíli selhalo a dlužníkovi nadále zůstává povinnost splácet závazky, které v rámci oddlužení splatit nestihl či nezvládl (26).

V souvislosti s osvobozením dlužníka od dluhů je třeba poukázat na skutečnost, že takové rozhodnutí soudu může být problematické pro ručitele dlužníka. Zatímco po dlužníkovi samotném již totiž věřitel nemá právo nic vymáhat, a to ani tehdy, když se celý dluh nepodařilo oddlužení umořit, na ručitele se toto pravidlo nevztahuje, čímž může být plnění požadováno právě po ručitelích. Zde je však třeba zmínit, že zákon ručitelům umožňuje ještě v rámci probíhajícího řízení takovou pohledávku přihlásit jako podmíněnou, což lze vřele doporučit jako formu ochrany ručitele před případnými věřiteli insolventního dlužníka (3).

4. Vlastní práce

Vlastní práce analyzuje případ osobního bankrotu Tomáše Tietze, který má trvalý pobyt v Liberci, proto bylo oddlužení řešeno u Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci. Tento případ je v době zpracování praktické části práce již skončený, čímž je možné reálně vyčíslit kompletní ekonomické výsledky daného případu. Pan Tomáš Tietze vyslovil se svým zařazením do výzkumu souhlas, který je sepsán v příloze č. 1 této práce. Právě výslovný souhlas je také důvodem, proč jsou v práci uváděny osobní údaje. Pro účely komplexního pochopení problematiky je nejprve zařazeno stručné pojednání o nejvýznamnějších charakteristikách insolvenčního řízení v případě Tomáše Tietze. Pozornost je věnována insolvenčnímu návrhu, řízení před úpadkem, řízení po úpadku, ale také přihlášeným pohledávkám. Poslední podkapitola se pak detailně věnuje právě vyčíslení výsledků insolvenčního řízení Tomáše Tietze.

4.1 Základní informace o okolnostech osobního bankrotu

Dlužník Tomáš Tietze, rozvedený muž s trvalým bydlištěm v Liberci, podal v březnu roku 2015 dlužnický insolvenční návrh společně s návrhem na povolení oddlužení. Jak je zřejmé, o oddlužení bylo žádáno před přijetím novely insolvenčního zákona, která byla realizována prostřednictvím zákona č. 31/2019 Sb., podle čehož je také nutné celé oddlužení posuzovat. Jednalo se o tuzemského dlužníka, občana České republiky (27). V případě, že je současná právní úprava významným způsobem odlišná od úpravy platné a účinné v době, kdy bylo insolvenční řízení zahájeno, popř. byly činěny některé úkony v insolvenčním řízení, je na tuto skutečnost v textu poukázáno.

Dlužník měl tehdy celkem osm závazků, osm věřitelů a dlužil 493 000 Kč a příslušenství, přičemž neplnil své závazky po dobu 30 dnů a uváděl, že je není schopen plnit, což jej přimělo k tomu, aby přistoupil k podání insolvenčního návrhu spolu s návrhem na povolení oddlužení. Dlužník měl dále vyživovací povinnost na svého syna, s jehož matkou nežil ve společné domácnosti. Tato vyživovací povinnost činila 2500 Kč měsíčně. Celkový čistý příjem dlužníka činil 18 383 Kč, z toho 8 000 Kč činily diety a stravné řidiče kamionu, zbytek byl čistý příjem ve výši 10 383 Kč. Příjmy dlužníka pocházely ze zaměstnaneckého poměru, dlužník čestným prohlášením stvrzoval, že nepodnikal a že závazky nepocházejí z jeho podnikání, (27), což bylo dle tehdejší právní úpravy klíčové pro možnost povolení oddlužení, kde byl tento požadavek výslovně

formulován, v současnosti je již právní úprava koncipována odlišně (2). Dlužník s ohledem na své příjmy předpokládal, že by se mu mělo v oddlužení podařit splatit všechny závazky, nicméně insolvenční soud s ohledem na částky, které mu musely být ponechány, předpokládal míru uspokojení nezajištěných věřitelů jen ve výši 33 % (27).

Oddlužení bylo dlužníkovi povoleno v červenci roku 2015, následně hradil splátky od září roku 2015 až do září roku 2020, tedy po dobu pěti let. Oddlužení bylo splněno, protože uplynula doba pěti let a zároveň došlo k uhrazení alespoň 30 % závazků dlužníka. Nedošlo však v tomto případě k uhrazení všech závazků dlužníka, čímž insolvenční soud nakonec dlužníka od zbývajících závazků osvobodil. Dlužník zde skutečně splnil jen povinných 30 % závazků vůči nezajištěným věřitelům, nepodařilo se mu splnit více (27). Vzhledem k tomu, že právě vyčíslení výsledků insolvenčního řízení Tomáše Tietze je cílem práce, je primární důraz v následujících kapitolách kladen právě na tuto otázku, nicméně jsou pochopitelně do určité míry vysvětleny i další souvislosti problematiky, které mají na výsledek vliv.

4.2 Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení

Jak již bylo zmíněno, Tomáš Tietze podal insolvenční návrh sám na sebe, jednalo se tedy o dlužnický insolvenční návrh, který byl spojen s návrhem na povolení oddlužení, přičemž bylo navrhováno oddlužení plněním splátkového kalendáře (27). Zde je třeba upozornit na odlišnost od aktuální právní úpravy, kdy již není možné, aby oddlužení probíhalo pouze plněním splátkového kalendáře, ale je nutné jej kombinovat se zpeněžením majetkové podstaty, nicméně v roce 2015, kdy dlužník insolvenční návrh podával, tato možnost byla přípustná a ze strany dlužníků mnohdy preferovaná (3).

Tomáš Tietze s ohledem na skutečnost, že je rozvedený, podával insolvenční návrh sám, nejednalo se tedy o společný insolvenční návrh manželů, jednalo se o návrh fyzické osoby (dlužníka), jejíž dluhy nevznikly z podnikání. Tomáš Tietze navrhoval, aby soud rozhodl o tom, že se nachází v úpadku. Tento závěr odůvodnil tím, že má celkem osm peněžitých závazků, z nichž sedm je nevykonatelných, jeden již vykonatelný je. Svě závazky ve výši 493 000 Kč a příslušenství neplnil po dobu více než 30 dnů, a to proto, že dle svých slov nezvládal spravedlivě uspokojit své věřitele. Zároveň Tomáš Tietze výslovně uvedl, že závazky ani není schopen plnit, z čehož dovozoval, že se nachází v úpadku (s čímž lze v souladu s dikcí zákona souhlasit). Z hlediska charakteru závazků je

možné říci, že se jednalo jak o závazky z načerpaných půjček a úvěrů (popř. kreditní karty), tak o dlužné pojistné, popř. také o pokutu za spáchaný správní delikt. Vzhledem k tomu, že konkrétní seznam a vyčíslení závazků je pro další výpočty realizované v této práci klíčový, je k dispozici v tabulce č. 1, zahrnuto v ní není příslušenství.

Tabulka 1: Seznam závazků pana Tomáše Tietze (dlužníka) v podání insolvenčního návrhu

Věřitel	Typ závazku	Celková výše závazku	Nesplacený závazek	Splátka	Poslední splátka	Vykonatelnost
Astra Trans s.r.o.	Půjčka	35 833,00 Kč	17 833 Kč	2 000,00 Kč	neznámo	Vykonatelný
GE Money banka a.s.	Úvěr	262 499,05 Kč	262 499,05 Kč	5 748,84 Kč	16.2.2015	Nevykonatelný
GE Money banka a.s.	Kreditní karta	30 000,00 Kč	22 568,92 Kč	Min. 974,00 Kč	13.2.2015	Nevykonatelný
CETELEM ČR a.s.	Kreditní karta	10 000,00 Kč	10 976,88 Kč	Min. 2 940,00 Kč	15.1.2015	Nevykonatelný
CETELEM ČR a.s.	Úvěr	17 686,00 Kč	16 000,00 Kč	1 061,00 Kč	15.1.2015	Nevykonatelný
AXA Pojišťovna a.s.	Pojistné (povinné ručení)	2 349,00 Kč	2 349,00 Kč	2 349,00 Kč jednorázově	neplaceno	Nevykonatelný
MÚ Mnichovo Hradiště	Pokuta za správní delikt + náklady	2 500,00 Kč	1000,00 Kč (nebyly uhrazeny pouze náklady řízení)	1 000,00 Kč jednorázově	neplaceno	Vykonatelný
Essox s.r.o.	Úvěr	183 782,00 Kč	160 000 Kč	3 905,00 Kč	1.1.2015	Nevykonatelný
Celkem	Různé závazky		493 226,85 Kč			

Zdroj: vlastní zpracování dle (27)

Vyjma závazku vůči společnosti Essox s.r.o. byly všechny závazky, které Tomáš Tietze měl vůči svým věřitelům, nezajištěné. To znamená, že v insolvenčním řízení byl jeden věřitel zajištěný (Essox s.r.o.), ostatní nezajištění. Z insolvenčního návrhu tedy vyplynulo, e celkové závazky pana Tomáše Tietze činily 493 226,85 Kč, přičemž k nim dále bylo nutné přičíst příslušenství, které pan Tomáš Tietze neměl spočítané. Jak dále vyplynulo z insolvenčního návrhu a jeho příloh, pan Tomáš Tietze neměl žádné pohledávky vůči jiným subjektům, ze kterých by bylo možné případně závazky v budoucnu uhradit. Bylo tedy nutné se spoléhat výlučně na jeho příjem ze zaměstnání, který specifikoval v insolvenčním návrhu tak, že se jednalo o 10 383 Kč, což byla mzda a vedle toho o 8 000 Kč, které pobíral jako diety. Pan Tomáš Tietze tedy počítal s variantou, že jeho příjem činí 18 383 Kč. Pro účely celkové kalkulace nelze opomíjet skutečnost, že Tomáš Tietze měl vyživovací povinnost vůči sému nezletilému synovi, která činila 2 500 Kč měsíčně (27). V kontextu dalšího výkladu je potřeba rovněž podotknout, že některé

částky, které dlužník v insolvenčním návrhu uvedl, byly spíše přibližným odhadem než zcela konkrétním vyčíslením, což je třeba při dalších výpočtech brát v úvahu.

Dále byl v rámci insolvenčního návrhu a jeho příloh specifikován majetek, jímž dlužník disponoval, přičemž se vesměs jednalo o majetek, který nebyl předmětem zajišťovacích práv. Výjimkou a jedinou hodnotnější položkou v rámci dlužníkovy majetku byl pouze automobil, který byl předmětem zajištění ve prospěch věřitele, jímž byla společnost Essox s.r.o. Pro přehlednost dalších výpočtů je majetek dlužníka shrnut v tabulce č. 2.

Tabulka 2: Majetek pana Tomáše Tietze (dlužníka) v době podání insolvenčního návrhu

Majetek	Popis	Zajištění	Hodnota
Mobilní telefon Nokia	Cca 2 roky starý telefon, původní cena 1 600 Kč	Ne	800 Kč
Televize Toshiba	Koupená před pěti lety v bazaru, původní cena 2 000 Kč	Ne	1 000 Kč
Jednolůžková postel	30 let stará, po rodičích, pořizovací cena 20 00 Kč	Ne	500 Kč
Skříň šatní	500 Kč	Ne	500 Kč
Osobní automobil Renault Espace	Financováno úvěrem od Essox s.r.o.	Ano	190 689 Kč
Celkem			193 489 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle (27)

Celková hodnota majetku dlužníka Tomáše Tietze tedy činila 193 489 Kč, nicméně z toho 190 689 Kč byl automobil, který byl zajištěným majetkem ve prospěch společnosti Essox s.r.o.

Za účelem doložení výše tvrzených skutečností byly pak přílohou insolvenčního návrhu podávaného dlužníkem rovněž smlouvy vztahující se k jednotlivým úvěrům, dále výpisy z kreditních karet, ze kterých plyne rovněž informace o tom, jaká by měla být v daném měsíci uhrazena minimální splátka, opomenout pak nelze ani doložení mzdové listy, které potvrzují údaje o příjmu dlužníka stejně jako dohodu o výživném, kterou dlužník uzavřel s matkou svého syna, na kterého na základě této dohody posílal určité výživné. Doplněna jsou rovněž čestná prohlášení o tom, že dlužník není a nikdy nebyl podnikatelem a nemá a nikdy neměl zaměstnance (27), což je důležité jednak pro určení

otázky priority pohledávek (zaměstnanecké pohledávky by byly posuzovány jako přednostní), ale v roce 2015 byla otázka, zda je dlužník podnikatelem stěžejní i z tohoto důvodu, že pokud by dluhy pocházely primárně z podnikání, nebylo by možné úpadek dlužníka řešit prostřednictvím oddlužení.

Insolvenční návrh byl doručen Krajskému soudu v Praze dne 1. 4. 2015, přičemž v návaznosti na jeho doručení byly zahájeny další úkony, a to úkony ve fázi řízení před úpadkem.

4.3 Řízení před úpadkem

V rámci řízení před úpadkem byl insolvenční návrh nejprve hned v den doručení na soud, tedy 1. 4. 2015 zveřejněn v insolvenčním rejstříku. Téhož dne byl k zahájení řízení pověřen asistent soudce a byla publikována rovněž vyhláška o zahájení řízení. Poté, co se soud začal návrhem detailněji zabývat, bylo zjištěno, že není místně příslušný. Proto bylo vydáno usnesení o postoupení věci pro místní nepřislusnost a věc byla postoupena Krajskému soudu v Ústí nad Labem, kam byl převeden spis. Poté co místně příslušný soud věc převzal, vyzval dlužníka k doplnění insolvenčního návrhu, kdy bylo požadováno, aby Tomáš Tietze doložil příjem, z něhož bude schopen uhradit minimálně 30 % svých závazků (zde je opět nutné poukázat na to, že věc byla řešena dle předcházející právní úpravy, kde byl tento požadavek pro oddlužení stanoven za každých okolností, a nebyla přípustná žádná výjimka). Důvodem, proč byla tato výzva formulována, bylo započtení diet, které Tomáš Tietze jako řidič kamionu pobíral, do jeho příjmů. Diety však do celkových příjmů započíst nelze. Jeho čistý příjem proto soud posoudil na částku 11 135 Kč, z čehož 2 500 Kč hradil Tomáš Tietze na výživném na syna. Z tohoto důvodu jeho příjmy nebyly dostatečné pro to, aby splatil minimálně 30 % svých závazků. S ohledem na skutečnost, že Tomáš Tietze jako řidič kamionu pobíral pravidelně od svého zaměstnavatele rovněž zmíněné diety ve výši 8 000 Kč, rozhodl se věc s ohledem na absenci jiných příjmů vyřešit tím, že čestně prohlásil, že z těchto diet bude každý měsíc insolvenčnímu správci posílat 4 000 Kč. V návaznosti na tuto skutečnost již pak byl příjem, ze kterého měl Tomáš Tietze splnit podmínky oddlužení dostatečný (27).

Výše částky, kterou je nutné dlužníkovi ponechat jako nezabavitelnou a výše částky, kterou je možné dlužníkovi z jeho příjmu zabavit, je rozdílem mezi příjmem dlužníka (čistým) a částkou, která je tvořena prostředky, které jsou nezbytné k zajištění

základních životních potřeb dlužníka (v roce 2015 se jednalo o dvě třetiny součtu částky životního minima – 3410 Kč a normativních nákladů na bydlení, které při jedné osobě v obci s více než 100 000 obyvateli činily 5767 Kč). Opět je potřeba zmínit, že od 1.7.2020 je však právní úprava odlišná, čímž v současnosti by byl výpočet jiný (28).

Z uvedeného tedy plyne, že nezabavitelná částka pro pana Tomáše Tietze dle těchto ukazatelů by činila 6 118 Kč, nicméně bylo potřeba ještě zohlednit další faktor, jímž je výživné na syna. Při jedné vyživované osobě v obecné rovině lze dospět k následujícím výsledkům, které prezentuje tabulka č. 3 a jsou dány do srovnání s údaji, pokud by pan Tomáš Tietze žádnou vyživovanou osobu neživil. Na vyživovanou osobu se totiž dle obecného výpočtu vypočítává 1/4 nezabavitelné částky pro dlužníka, která se tak k nezabavitelné částce pro dlužníka přičítá. Tato částka pak činí 1 529,50 Kč v případě jiné osoby (2). Nicméně tyto údaje jsou obecné, nezohledňují konkrétní výši výživného v daném případě, tento faktor bude zohledněn až v tabulce č. 6, kde je realizován konkrétní výpočet.

Tabulka 3: Výpočet splátek pana Tomáše Tietze v roce 2015 při jedné vyživované osobě a příjmu 11 135 Kč

Čistý příjem	11 135 Kč
Měsíční splátka pro oddlužení (s vyživovanou osobou)	2 324 Kč (z toho 907,5 Kč odměna ins. Správce a 181,5 Kč náhrada hotových výdajů, tj. 1 089 Kč nejde na úhradu závazků)
Měsíční splátka pro oddlužení (bez vyživované osoby)	3 344
Mzda k výplatě dlužníkovi	8 811 Kč
Mzdové náklady k výplatě dlužníkovi (bez vyživované osoby)	7 791 Kč
Splátky celkem za dobu 5 let	139 440 Kč
Splátky celkem za dobu 5 let (bez vyživované osoby)	200 640 Kč
Náklady na odměnu ins. správce + hotové výdaje	65 340 Kč
Věřitelům splaceno	74 100 Kč
Věřitelům splaceno (bez vyživované osoby)	135 300 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

V návaznosti na výše uvedené ovšem nelze opomíjet ani fakt, že uvedený příjem byl průměrný za období posledních tří let a v době, kdy se o insolvenčním návrhu rozhodovalo, měl pan Tietze o něco nižší příjem, který činil pouze o 10 383 Kč, čemuž pak odpovídá výpočet v tabulce č. 4, ze kterého plyne, že částka, kterou mohl pan Tietze hradit, byla ještě nižší, a to jak v případě kdy by se počítalo s jednou vyživovanou osobou, tak v případě, že by vyživovaná osoba nebyla brána v úvahu. Opět platí, že se jedná o příklad, který nebere v potaz konkrétní ujednání o výši výživného na syna, pracuje pouze s tím, že pan Tietze vyživuje jednu osobu.

Tabulka 4: Výpočet splátek pana Tomáše Tietze v roce 2015 při jedné vyživované osobě a příjmu 10 383 Kč

Čistý příjem	10 383 Kč
Měsíční splátka pro oddlužení	1 822 Kč (z toho 907,5 Kč odměna ins. Správce a 181,5 Kč náhrada hotových výdajů, tj. 1 089 Kč nejde na úhradu závazků)
Měsíční splátka pro oddlužení (bez vyživované osoby)	2 842 Kč
Mzda k výplatě dlužníkovi	8 561 Kč
Mzdové náklady k výplatě dlužníkovi (bez vyživované osoby)	7 541 Kč
Splátky celkem za dobu 5 let	109 320 Kč
Splátky za 5 let bez vyživované osoby	170 520 Kč
Náklady na odměnu ins. správce + hotové výdaje	65 340 Kč
Věřitelům splaceno	43 980 Kč
Věřitelům splaceno (bez vyživované osoby)	105 180 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je tedy zřejmé, v případě příjmu ve výši 11 115 Kč by v případě jedné vyživované osoby došlo ke splacení pouhých 22,58 % dlužné částky, a to pouze jistiny, tedy bez příslušenství. Příjem pana Tomáše Tietze byl navíc ještě nižší, a to jen 10 383 Kč, kdy by došlo jen ke splacení 8,9 % dlužné jistiny. Toto se ukázalo jako nedostačující, čímž soud vyzval Tomáše Tietze k doložení příjmu a ten se zavázal, že z diet, které dostává

v zaměstnání, bude hradit nad rámec zákonem stanovených splátek další 4 000 Kč, což při splácení po dobu 5 let (tj. 60 měsíců) činí částku odpovídající dalším 240 000 Kč, které by na úhradu splátek, odměny insolvenčního správce a úhradu jeho nákladů měly jít. V souvislosti s výpočty pak stojí za zmínku rovněž priorita, kterou má povinnost hradit výživné nezletilému, což je faktor, který rovněž byl ze strany soudu brán v řízení před úpadkem v potaz.

Dalším krokem v řízení do úpadku byla žádost o určení osoby insolvenčního správce a následně na ni navázalo opatření o určení osoby insolvenčního správce, jímž byla určena společnost LIQUIDATORS v.o.s, která také ve funkci insolvenčního správce v této věci setrvala po celou dobu, kdy byl Tomáš Tietze v insolvenčním řízení. V návaznosti na výše uvedené pak bylo vydáno usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení a dále také usnesení o ustanovení správce. Tyto dokumenty byly v insolvenčním rejstříku zveřejněny 2. 7. 2015, což je datum, ke kterému také nastaly účinky usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení. V rámci usnesení bylo konstatováno, že se zjišťuje úpadek dlužníka, dlužníkovi byla uložena povinnost hradit zálohu na odměnu insolvenčního správce a jeho náklady. Zároveň byli věřitelé vyzváni k tomu, aby přihlásili své pohledávky, aby uvedli, zda se jedná o pohledávky zajištěné či nezajištěné, došlo také k nařízení přezkumného jednání na 28. 8. 2015, na tentýž den byla nařízena rovněž schůze věřitelů. Předvolán byl jednak dlužník a jednak insolvenční správce. Insolvenční správce byl dále vyzván k tomu, aby dlužníkovi do 15 dnů sdělil, na jaký účet má platit předmětné zálohy a rovněž ho informoval o skutečnosti, zda je či není plátcem DPH (zde je pro účely dalších výpočtů potřeba zmínit, že insolvenční správce v tomto případě byl plátcem DPH, čímž záloha ve výši 900 Kč byla navyšována o DPH ve výši 21 %). Insolvenčnímu správci byla dále uložena povinnost nejpozději deset dní před konáním přezkumného jednání zveřejnit seznam přihlášených pohledávek (27). Tímto nastal moment, kdy byl prohlášen úpadek a v návaznosti na tento fakt již bylo dále vedeno řízení po úpadku.

4.4 Přihlášení pohledávek

V rámci řízení po prohlášení úpadku docházelo k přihlašování pohledávek, na které pak navazovaly další úkony v řízení. Právě přihlašování pohledávek je stěžejní pro účely dalších výpočtů, protože pan Tomáš Tietze obvykle neměl u pohledávek, které vůči němu věřitelé evidovali, vypočítané příslušenství, které bylo při přihlašování pohledávek ze

strany věřitelů vypočteno, čímž byla identifikována zcela konkrétní částka, kterou Tomáš Tietze svým věřitelům dlužil. Do insolvenčního řízení bylo přihlášeno celkem osm pohledávek, většina z nich je totožná s těmi, které uvedl pan Tomáš Tietze v insolvenčním návrhu, nicméně vyskytly se zde i pohledávky, které vznikly až v červenci roku 2015 (u GE Money bank a.s.), naopak nebyla přihlášena například pohledávka na 1 000 Kč jako náklady řízení u Městského úřadu obce Mnichovo Hradiště. Žádná pohledávka přitom nebyla přihlášena jako podmíněná, nebyla zde ani žádná pohledávka, která by nebyla zařazena do seznamu žádná pohledávka nebyla přihlášena jako zajištěná (byť ve vztahu k pohledávce společnosti Essox s.r.o., která byla uvedena v insolvenčním návrhu byl realizován zajišťovací převod práva k automobilu, čímž pan Tomáš Tietze ji v insolvenčním návrhu uvedl jako zajištěnou). Pouze jedna pohledávka byla v souladu s tím, co bylo uvedeno již v insolvenčním návrhu přihlášena jako vykonatelná. Jednalo se o pohledávku společnosti Astra trans s.r.o., kde byl již vydán elektronický platební rozkaz, který nabyl právní moci (27). Je tedy zřejmé, že nějaké pohledávky nebyly přihlášeny, jiné naopak ještě od momentu, kdy byl podán insolvenční návrh vznikly.

V příložené tabulce č. 5 jsou všechny pohledávky věřitelů vyčísleny, a to tak, že je uvedena informace o celkové výši pohledávky, jistíně, příslušenství, o tom, že pohledávka ani její část není zajištěná a rovněž o tom, zda správce pohledávku, popř. i její část popírá anebo nepopírá. Dále je pak zařazeno celkové vyčíslení výše pohledávek po jejich sečtení, a to včetně veškerého příslušenství. V případě, že věřitel přihlásil více pohledávek (např. GE Money bank a.s. přihlásila celkem tři pohledávky, u BNP Paribas Personal Finance se jedná o dvě pohledávky) je v tabulce uveden pouze jejich součet.

Tabulka 5: Vyčíslení pohledávek věřitelů Tomáše Tietze

Věřitel	Jistina	Příslušenství	Pohledávka celkem	Zajištění	Popření správcem
GE Money banka a.s.	283 334,53 Kč	7 887,59 Kč	2 911 222,12 Kč	0 Kč	Ne
Essox s.r.o.	246 143,00 Kč	716,00 Kč	246 859,00 Kč	0 Kč	Ne
ASTRA TRANS s.r.o.	20 085,00 Kč	1 679,40 Kč	21 764,40 Kč	0 Kč	Ne
BNP Paribas	30 050,00 Kč	206,00 Kč	30 256,00 Kč	0 Kč	Ne
AXA pojišťovna a.s.	1 794,00 Kč	35,60 Kč	1 829,60 Kč	0 Kč	Ne
Celkem	581 406,53 Kč	10 524, 59 Kč	591 931,12 Kč	0 Kč	Ne

Zdroj: (27)

Jak plyne z tabulky č. 5 celková výše pohledávek, jimiž disponovali věřitelé, nakonec dohromady s příslušenstvím činila 591 931,12 Kč, tedy o 98 704,27 Kč více než původně panem Tomášem Tietzem uváděná částka, která činila (493 226,85 Kč, nicméně pan Tietze si byl vědom, že nezahrnovala příslušenství, které ovšem nakonec činilo pouze 10 524,59 Kč, zbývající částky byly zařazeny do kategorie jistiny. Je tedy zřejmé, že jednotlivé pohledávky prošly určitým vývojem (jak bylo patrné u GE Money bank vznikly dvě nové pohledávky) a opomenout nelze ani skutečnost, že v průběhu insolvenčního řízení byly některé pohledávky postoupeny jiným věřitelům, čímž byly insolvenčnímu soudu podávány návrhy na změnu věřitele. Konkrétně se jednalo o pohledávky společnosti BNP Paribas Personal Finance, která postoupila své pohledávky společnosti KRUK Česká a Slovenská republika s.r.o., přičemž návrh na změnu věřitele byl insolvenčnímu soudu doručen dne 4.4.2019 a společnost Moneta Money Bank (dříve G.E. Money bank a.s.) převedla své pohledávky společnosti Intrum Iustitia Czech s.r.o., přičemž tento návrh na změnu věřitele byl insolvenčnímu soudu doručen dne 7. 9. 2016 (27). Je tedy zřejmé, že v samotném počátku řízení po úpadku tyto změny nenastávaly, nastaly až po určitém čase, kdy se dlužník v úpadku nacházel.

4.5 Řízení po úpadku

V rámci řízení po úpadku pak byly činěny mnohé další úkony směřující k naplnění cílů oddlužení plněním splátkového kalendáře. Insolvenční správce ještě před přezkumným jednáním a schůzí věřitelů zpracoval zprávu o stavu oddlužení a hospodářské situaci dlužníka. Insolvenční správce přitom spolupracoval s několika finančními institucemi a také s úřady (zejména s magistrátem města Liberec a Českým úřadem zeměměřičským a katastrálním). Ze zjišťování vyplynulo, že dlužník asi před třemi lety prodal byt, jinou nemovitostí nedisponuje, je mu veden běžný účet u GE Money bank a.s., nicméně zůstatek na tomto účtu je záporný, jiné účty, kde by mohly být prostředky dlužníka, nebyly zjištěny (finanční instituce v dotazu na dlužníka odpověděly, že u nichž žádný účet vedený nemá). Insolvenční správce pak odhadl majetek dlužníka, o kterém se dozvěděl na hodnotu 80 000 Kč, což pro účely uspokojení pohledávek věřitelů nebylo dostačující. Jednalo se primárně o osobní automobil, který již byl ojetý, tudíž neměl hodnotu, jakou uváděl dlužník v insolvenčním návrhu, ostatní položky byly vnímány spíše jako zanedbatelné (nábytek, telefon a televize). Z tohoto důvodu a s přihlédnutím k okolnostem, které již byly zmíněny,

tedy zejména k okolnosti, že dlužník se nad rámec zákonných srážek zavázal plnit 4000 Kč ze svých diet, bylo insolvenčním správcem navrženo, aby oddlužení bylo realizováno prostřednictvím plnění splátkového kalendáře (27).

Vyčíslen zde pak byl předpoklad plnění, který bral v potaz veškeré zjištěné skutečnosti. Vyčíslení předpokladu výsledků oddlužení dle údajů, které měl insolvenční správce k dispozici, je k vidění v tabulce č. 6.

Tabulka 6: Předpoklad výsledku oddlužení pana Tomáše Tietze

Položka	Částka
Čistá mzda dlužníka	10 383 Kč
Další úhrada na srážky	4 000 Kč (z diet ve výši celkem 8000 Kč)
Nezabavitelná částka	7 539 Kč
Srážka z příjmů dlužníka	6 844 Kč
Nejmenší možná srážka	6 050 Kč
Výživné na syna (dle dohody)	2 500 Kč
Dlužné výživné	0 Kč
Odměna + náhrada výdajů ins. správce	1 089 Kč
Nejnižší možné plnění věřitelům	2 960 Kč
Měsíční plnění věřitelům dle aktuálního příjmu dlužníka	3 255 Kč (6844 - 2500 - 1089 = 3255 Kč)
Předpoklad uspokojení věřitelů	195 300 Kč (3255 x 60 měsíců)
Předpokladu spokojení věřitelů v %	32,99%
Trvání oddlužení (předpoklad)	60 měsíců

Zdroj: (27).

Z tabulky č. 6 vyplývá, že předpoklad uspokojení věřitelů na počátku oddlužení činil 32,99 %, čímž byly splněny požadavky na splacení minimálně 30 % všech závazků. Tohoto výsledku bylo dosaženo právě za pomoci skutečnosti, že se Tomáš Tietze rozhodl hradit do oddlužení nad rámec srážek, které vůči němu mohly být realizovány, další 4 000 Kč z diet. Za zmínku stojí skutečnost, že ve srovnání s tabulkami č. 3 a 4., které pracovaly obecně se skutečností, že pan Tomáš Tietze vyživuje jednu osobu, v tomto případě není uplatněna vyživovaná osoba, ale je uplatněna konkrétní částka (2 500 Kč), která je ujednána jako výživné na syna, čímž výsledky vycházejí trochu odlišně od výše zmíněných

výpočtů. Nezabavitelná částka, která panu Tomáši Tietzovi musí zůstat totiž dle těchto výpočtů činí 7 539. Od částky, která je tak z celkového příjmu 14 383 Kč srážena, tj. od částky 6 844 Kč je nutné odečíst prvně náklady na výživné (2 500 Kč) dále částku určenou na odměnu a náklady insolvenčního správce (tj. 1 089 Kč) a zbývá zde částka 3 255 Kč, která bude měsíčně směřovat na uspokojení závazků pana Tietze vůči jeho věřitelům. Tato částka je dostačující, protože minimální částka, která musí k věřitelům směřovat, odpovídá 2 960 Kč (tak by bylo splaceno 30 %, což odpovídá celkově srážené částce 6 050 Kč). Je tedy zřejmé, že pan Tomáš Tietze dle uvedeného výpočtu měl splnit podmínky oddlužení, což se mu také nakonec podařilo, nicméně jak bude uvedeno v dalším textu, došlo v průběhu plnění oddlužení k dílčím odchylkám, což vedlo k tomu, že na závěr procesu oddlužení musel pan Tomáš Tietze na oddlužení doplatit jednorázovou částku, aby bylo nakonec dosaženo uspokojení 30 % nezajištěných pohledávek, 32,99 % se nakonec nepodařilo dosáhnout (27).

Dne 28. 8. 2015 se konalo u Krajského soudu v ústí nad Labem – pobočka Liberec přezkumné jednání. Přítomen byl vedle pracovníků soudu dlužník (Tomáš Tietze) a insolvenční správce (LIQUIDATORS v.o.s.). Za věřitele se nedostavil nikdo, proto bylo jednání vedeno bez nich. Vzhledem k tomu, že soudu včas nebylo doručeno popření pohledávky ze strany žádného z věřitelů, zároveň ani jednu z pohledávek nepopíral dlužník a stejně tak insolvenční správce rovněž nepopřel žádnou pohledávku, dospěl insolvenční soud k tomu, že celková výše pohledávek činí 591 931,12 Kč (což odpovídá i výsledku v tabulce č. 5 této práce) a závěrům, které formuloval insolvenční správce v rámci zprávy o hospodářské situaci dlužníka (27).

Na přezkumné jednání bezprostředně navázala schůze věřitelů, pro kterou rovněž platilo, že byl přítomen dlužník, insolvenční správce, nicméně za věřitele se nedostavil nikdo. Žádný věřitel také nehlasoval mimo schůzi věřitelů, tj. nedoručil soudu hlasovací lístek v zákonem stanovené lhůtě, tj. pět dní před konáním schůze věřitelů. Důsledkem toho byla skutečnost, že nebylo možné zvolit věřitelský orgán (tj. věřitelský výbor). V této souvislosti je nutné zmínit, že protože úpadek dlužníka měl být řešen prostřednictvím oddlužení, v úvahu připadal ještě nepatrný konkurs, nebyla volba věřitelského výboru povinná, čímž se k ní vůbec nepřistoupilo. Insolvenční správce přednesl zprávu o stavu insolvenčního řízení a také o hospodářské situaci dlužníka, ke které dlužník neměl připomínky, upřesnil jen, že 4 000 Kč, které se zavázal hradit nad rámec zákonné srážky, budou hrazeny z cestovného, které v zaměstnání pobírá. Došlo k upozornění dlužníka na

skutečnost, že by bylo žádoucí, aby o výživném na syna rozhodl autoritativně soud (což by mohlo vést ke změně jeho výše, se kterou jak plyne i z tabulky č. 6 zatím pracoval jak insolvenční správce, tak insolvenční soud, ale i sám dlužník), což by mohlo vést k tomu, že by pro účely plnění určeného věřitelům mohla zůstat odlišná částka (možná i vyšší s ohledem na nízké příjmy dlužníka). Došlo také k doplnění informací o tom, jak se dlužník dostal do úpadku. Předně když jeho bývalá partnerka otěhotněla, přestěhoval se za ní do Mnichova Hradiště, nicméně nadále dojížděl do zaměstnání do Liberce, čímž značnou část výdělku utratil za dopravu. Následně si našel nové zaměstnání v Mnichově Hradišti, nicméně nedlouho poté měl nehodu, čímž se snížili jeho příjmy, což společně s úvěry a neschopností je splácet vedlo k jeho úpadku. V rámci schůze věřitelů bylo uzavřeno, že jsou splněny podmínky pro schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, o kterém soud následně také rozhodl tak, že povolil řešení úpadku oddlužením plněním splátkového kalendáře., a to prostřednictvím usnesení, které soud vydal po schůzi věřitelů, o čemž byl dlužník rovněž na schůzi věřitelů informován. Následně bylo usnesení o schválení oddlužení vydáno dne 29. 9. 2015. Rozhodnuto bylo rovněž o tom, že dlužník byl povinen hradit splátky do 20. dne v měsíci a stanoven byl také poměr uspokojení pohledávek jednotlivých věřitelů. V souladu s rozhodnutím soudu měly být jednotlivé splátky zasílány na účet insolvenčního správce od října roku 2015. (27). Poměr uspokojení jednotlivých pohledávek (věřitelů) je přehledně sepsán v tabulce č. 7, protože se jedná o další z údajů, který je klíčový pro realizaci závěrečných výpočtů.

Tabulka 7: Určení poměru uspokojení pohledávek

Věřitel	Výše pohledávky	Poměr uspokojení v (%)	Uspokojení v Kč
GE Money banka a.s. (příhl. 1)	24 559,31 Kč	4,15%	1 018,97 Kč
GE Money banka a.s. (příhl. 2)	266 662,81 Kč	45,05%	120 254,26 Kč
Essox s.r.o.	246 859,00 Kč	41,70%	102 950,08 Kč
ASTRA TRANS s.r.o.	21 764,40 Kč	3,68%	800,23 Kč
BNP Paribas	30 256,00 Kč	5,11%	1 546,51 Kč
AXA pojišťovna a.s.	1 829,60 Kč	0,31%	5,66 Kč

Zdroj: (27).

Z tabulky č. 7 vyplývá, že uspokojení různých věřitelů v rámci oddlužení pana Tomáše Tietze je koncipováno velmi různorodě, pohybuje se od 0,3091 %, čemuž v daném případě odpovídá částka 5,655 Kč až po 45,0496 %, čemuž odpovídala částka 120 254,261 Kč. Je tedy zřejmé, že z pohledu věřitele je mnohdy uspokojení v rámci insolvenčního řízení minimální, nicméně jsou i věřitelé, kteří se domohou podstatné části svého dluhu, a to i v případě, že dlužník splatí jen menší část svých reálných závazků (podobně jako Tomáš Tietze jen okolo 30 % závazků).

Od října roku 2015 do září roku 2020 pak probíhalo oddlužení plněním splátkového kalendáře, kdy Tomáš Tietze hradil pravidelné splátky a podával insolvenčnímu soudu informace o svých příjmech, insolvenční správce pak věc průběžně monitoroval, ze splátek vyplácel adekvátní část věřitelům a podával zprávy o plnění oddlužení insolvenčnímu soudu. Nicméně vzhledem k tomu, že příjmy dlužníka se do určité míry vyvíjely, částka, se kterou bylo pracováno, vycházela z průměru za předchozí tři roky, vyvíjela se i částka, která byla hrazena jako splátka a částka, která byla vyplácena věřitelům. Jak je z insolvenčního rejstříku zřejmé, pan Tomáš Tietze podmínky oddlužení bez významnějších problémů plnil, co bylo důvodem, proč bylo také ze strany insolvenčního správce doporučováno, aby ho insolvenční soud ponechal v oddlužení. Insolvenční soud na toto doporučení dal a pan Tomáš Tietze strávil v oddlužení dobu celých pěti let (27), (což byla dle předcházející právní úpravy jediná varianta, pokud nedošlo k úplnému splacení dluhů v kratší době, dnes je možné, aby v některých případech oddlužení trvalo jen tři roky) (2).

Nelze ovšem opomenout skutečnost, že i v oddlužení pana Tomáše Tietze se vyskytly určité výkyvy, neboť například v době, kdy dlužník měnil zaměstnání, jeho příjem poklesl a došlo ke snížení částky, která byla přímo z jeho příjmu odváděna správci (a věřitelům). V návaznosti na tuto skutečnost na konci oddlužení nastala situace, kdy insolvenční správce dne 2. 9. 2020 uvedl do zprávy o plnění oddlužení, že očekávaná míra uspokojení činí pouze 29,96 % (27), přičemž legislativa, za které bylo povoleno oddlužení pana Tomáše Tietze, vyžadovala, aby bylo splněno minimálně 30 % všech dluhů dlužníka (2). Proto insolvenční správce tuto skutečnost jednak uvedl ve zprávě o plnění oddlužení a dále o ní vyrozuměl i dlužníka, přičemž ho upozornil i na přesnou výši částky, kterou bylo nutné insolvenčnímu správci v posledním měsíci oddlužení zaslat. Jednalo se o částku 6 763 Kč, ve které byla již zahrnuta i odměna insolvenčního správce stejně jako hrazení běžného výživného (27). Je nutné podotknout, že pokud by pan Tomáš Tietze nesplnil

požadovaných 30 % všech svých závazků, nesplnil by podmínky oddlužení, čímž by nebyl od svých dluhů soudem osvobozen. Proto bylo podstatné, aby pan Tomáš Tietze nad rámec částky strhávané z jeho příjmu a nad rámec částky 4 000 Kč, kterou odváděl ze svých diet, doplatil ještě menší částku, čímž došlo ke splnění oddlužení. V konkrétní rovině se jednalo o částku 767 Kč, kterou bylo nutné uhradit nad rámec toho, co bylo standardně spláceno. Pan Tomáš Tietze tuto úhradu v zájmu na splnění oddlužení na účet insolvenčního správce poukázal, čímž splnil přesně 30 % všech svých dluhů (27). V kontextu změny právní úpravy je možné zmínit, že v současné době by nemuselo být splnění 30 % striktně vyžadováno, pokud by pan Tietze vynaložil veškeré úsilí, které by po něm bylo možné spravedlivě požadovat, aby dluh splatil (2).

4.6 Splnění oddlužení

V návaznosti na výše uvedené pak insolvenční správce zpracoval zprávu o splnění oddlužení pana Tomáše Tietze, který jak již bylo výše uvedeno, splnil přesně 30 % všech svých dluhů, které byly v rámci oddlužení řešeny. To je méně, než bylo původně na počátku oddlužení předpokládáno, protože původní předpoklad se pohyboval okolo 33 % (27). Nicméně z hlediska zákonných podmínek pro splnění oddlužení byla tato skutečnost dostačující (opět je zde vycházeno z předcházející právní úpravy). Současná právní úprava je vůči dlužníkům benevolentnější, tudíž i za aktuálních podmínek by pan Tomáš Tietze podmínky oddlužení splnil) (2).

Insolvenční správce proto zpracoval zprávu o splnění oddlužení, která byla následně zaslána insolvenčnímu soudu. Jak vyplynulo ze správy o splnění oddlužení, původně bylo v roce 2015 předpokládáno, že se dlužníkovi podaří uhradit 33 % dluhů (tedy částku 195 300 Kč). Ve výsledku se však dlužníkovi podařilo uhradit o něco méně, a to jen 30 % (tj. částku 179 657 Kč). Nicméně celková částka, kterou by pan Tomáš Tietze hradil, pokud by mu nebylo povoleno oddlužení, by s příslušenstvím činila 591 931,12 Kč (bez příslušenství se jednalo o 493 226,85 Kč). Vliv zde samozřejmě má i částka, která tvořila hotové náklady a odměnu insolvenčního správce. V případě odměny se jednalo o 57 172,5 Kč (včetně DPH, resp. o 47 250 Kč bez DPH). Pokud se jednalo o hotové náklady insolvenčního správce, jednalo se o částku 11 434,5 Kč včetně DPH (resp. 9 450 Kč bez DPH). Obě tyto položky byly insolvenčnímu správci plně uhrazeny, což je jednou z podmínek insolvenčního řízení. (27).

Vzhledem k tomu, že dlužník dle insolvenčního správce splnil veškeré podmínky oddlužení, v průběhu oddlužení navíc nenastala situace, kdy by dlužník po nějakou dobu splátky nehradil vůbec, pouze někdy byla dlužníkem poukázána splátka nižší, než se původně předpokládalo. S tím se pak pojila skutečnost, že insolvenčním správcem insolvenčnímu soudu doporučil, aby dlužníka osvobodil od zbývajících dluhů (27).

V návaznosti na výše uvedené pak insolvenční soud vzal usnesením na vědomí, že pan Tomáš Tietze splnil oddlužení a byl proto osvobozen od zbývajících dluhů, které byly do oddlužení zahrnuty, a to v rozsahu, ve kterém dané pohledávky nebyly doposud uspokojeny. Osvobození bylo dále v souladu s právní úpravou vztaženo také na ty pohledávky, které věřitelé do insolvenčního řízení vůbec nepřihlásili stejně jako na ty pohledávky, ke kterým se z nějakého důvodu v oddlužení vůbec nepřihlíželo (takové pohledávky nebyly v rámci oddlužení pana Tomáše Tietze evidovány, pokud jde o nepřihlášené pohledávky, nejsou o nich žádné zprávy). Je však nutné zmínit, že dlužník byl v souladu s právní úpravou také poučen o tom, že osvobození může být odejmuto, pokud by se do tří let od jeho přiznání ukázalo, že ke splnění došlo na základě podvodného jednání dlužníka, popř. došlo k poskytnutí jakýchkoli neoprávněných výhod některým věřitelům. Totéž platí, pokud by byl dlužník v průběhu následujících tří let odsouzen za úmyslný trestný čin, jímž podstatným způsobem ovlivnil buď schválení anebo povolení oddlužení, případně také přiznání osvobození anebo došlo k poškození věřitelů. Je tedy nutné zmínit, že v současnosti tedy dlužník disponuje pravomocným usnesením o tom, že byl od dluhů osvobozen, nicméně při zjištění výše uvedených závažných okolností by mohlo být osvobození od zbývajících dluhů ještě v budoucnu odňato. Unesení bylo přijato dne 10. 11. 2020 (27).

4.7 Vyčíslení výsledků oddlužení pana Tomáše Tietze

V návaznosti na mnohé informace představené v předcházejícím textu je na tomto místě nyní naplňován stanovený cíl práce, kterým je vyčíslení výsledků oddlužení pana Tomáše Tietze. Vyčíslení je provedeno v tabulce č. 8. Z tabulky je zřejmé, že pan Tomáš Tietze uhradil celkem 179 657 Kč svým věřitelům, čímž byl osvobozen od částky 412 274,12 Kč, která odpovídala 70 % všech pohledávek včetně příslušenství, které byly do insolvenčního řízení přihlášeny. Nad rámec toho musel ovšem Tomáš Tietze uhradit jednak odměnu insolvenčního správce 57 172,5 Kč a jeho hotové výdaje ve výši 11 434,50

Kč, celkem 68 607 Kč. I když součet 179 657 Kč - částky zaplacené věřitelům a úhrady insolvenčnímu správci ve výši 68 607 Kč - činí celkem 248 264 Kč, jedná se o podstatnou úsporu ve výši 343 667,12 Kč oproti tomu, pokud by musel Tomáš Tietze uhradit celou částku 591 931,12 Kč. (27)

Tabulka 8: Vyčíslení výsledku oddlužení pana Tomáše Tietze

Položka	Částka
Celková výše pohledávek včetně příslušenství	591 931,12 Kč
Celková výše pohledávek bez příslušenství	493 226,85 Kč
Příslušenství	98 704,27 Kč
Hotové výdaj insolvenčního správce	11 434,50 Kč
Odměna insolvenčního správce	57 172,50 Kč
Výživné na dítě (za 60 měsíců)	150 000,00 Kč
Splaceno	179 657,00 Kč
Osvobození	412 274,12 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle (27)

Je tedy možné říci, že v případě pana Tomáše Tietze bylo oddlužení jednoznačně výhodným řešením jeho dluhů, protože pan Tomáš Tietze skutečně uhradil jen 30 % pohledávek věřitelů a povinné platby jako je odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, které by jinak nehradil, dále hradil pravidelné výživné ve výši 2 500 Kč, které by musel hradit i v situaci, kdy by do oddlužení nevstoupil. S tím se pak pojí fakt, že pan Tomáš Tietze dosáhl na oddlužení značné úspory, na částce, kterou měl uhradit věřitelům, totiž ušetřil 412 274,12 Kč, od kterých jej insolvenční soud v návaznosti na splnění oddlužení osvobodil. V případě, že se vezme v potaz i skutečnost, že bylo nutné hradit odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce, což by při jiných formách řešení dluhů nebylo potřeba, stále úspora pana Tietze na jeho celkových výdajích na závazky, které měl uhradit, činila 343 667,12 Kč. Je také nutné poukázat, že v tomto konkrétním případě činilo příslušenství celkem 98 704,27 Kč, což svědčí o tom, že právě příslušenství je v situacích, kdy je dlužník v prodlení s placením svých závazků mnohdy poměrně zásadním problémem, protože podstatným způsobem navyšuje částku, která má být uhrazena a výše dluhů v čase neustále narůstá. V rámci insolvenčního řízení se tak daří situaci do určité míry stabilizovat.

Případ pana Tietze byl poměrně specifický tím, že došlo k úhradě skutečně jen dle předcházející legislativy povinných 30 % (dnes legislativa dává více alternativ), čímž podíl uhrazených pohledávek a toho, co bylo odpuštěno, byl poměrně nízký. Je však třeba zmínit, že ani takové situace nejsou v praxi výjimkou. Z pohledu dlužníka je tento stav jednoznačně žádoucí, protože dlužník má možnost se osvobodit od dluhů a začít znovu a bez dluhů. Z pohledu věřitelů je však taková situace jednoznačně nežádoucí, věřitel musí ve svých kalkulacích (např. u úroků z úvěru, poplatků apod.) pracovat s tím, že se budou vyskytovat dlužníci, u kterých bude věc řešena právě v rámci osobního bankrotu a uhradí jen menšinu částky, kterou věřiteli reálně dluží.

5. Výsledky a diskuse

Kapitola věnovaná výsledkům a diskusi je rozdělena na dvě části, nejprve je pojednáno o nejvýznamnějších výsledcích, k nimž se podařilo dospět, poté je zařazena samotná diskuse výsledků, která srovnává vlastní výsledky s jinými odbornými výzkumy na podobné téma.

5.1 Výsledky

V rámci analýzy oddlužení pana Tomáše Tietze, které bylo realizováno ještě dle právní úpravy před novelou insolvenčního zákona z roku 2019 bylo zjištěno, že pan Tomáš Tietze, ačkoliv jeho příjem byl poměrně nízký, dokázal splnit tehdejší podmínky oddlužení, k čemuž mu napomohly mimo jiné diety, které dostával v zaměstnání a z nichž se část zavázal hradit na úhradu svých dluhů. Podařilo se mu tak pravidelným splácením splnit podmínky oddlužení plněním splátkového kalendáře (dnes by se již muselo jednat o plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty).

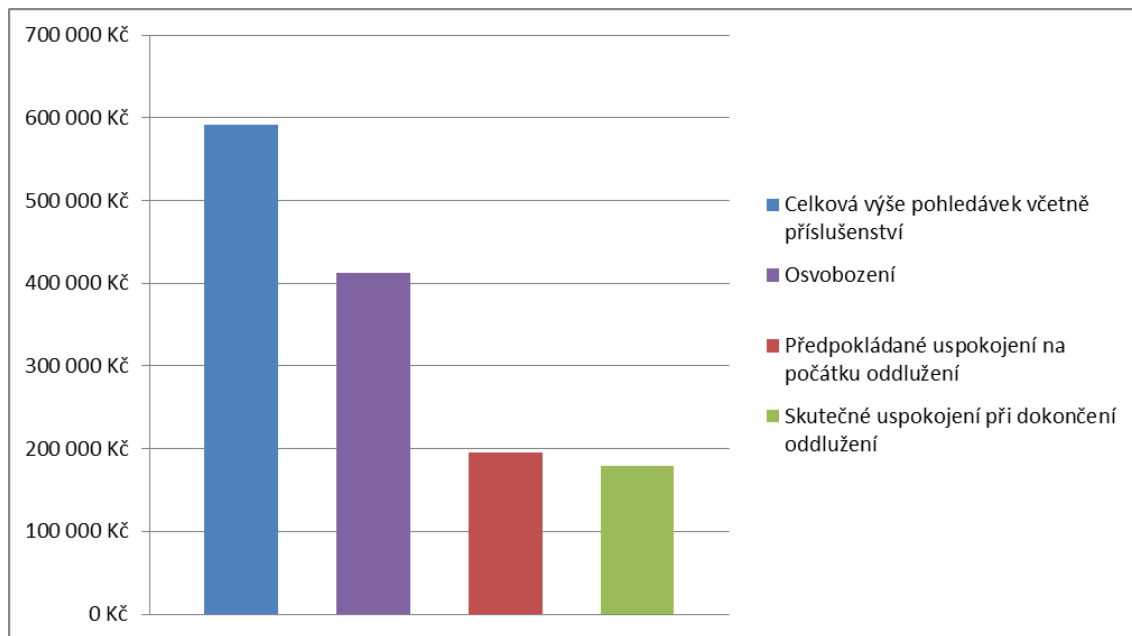
Celková výše splátek, které měl pan Tietze uhradit, činila 591 931,12 Kč včetně příslušenství, bez příslušenství se jednalo o 493 226,85 Kč, což znamená, že příslušenství činilo 98 704,27 Kč. Hotové výdaje insolvenčního správce činily 11 434,5 Kč, odměna insolvenčního správce činila 57 172,5 Kč. Zároveň je potřeba zmínit, že pan Tietze také po celou dobu oddlužení platil výživné na dítě, které za pět let oddlužení činilo 150 000 Kč. Minimální výše měsíční splátky, které pokryla oddlužení, aby se splatilo alespoň 30 % tak činila 6050 Kč. Z uvedených důvodů pak v insolvenčním řízení věřitelům splatil 179 657 Kč, od zbývajících částí dluhů, která činila 412 274,12 Kč, byl následně soudem osvobozen. Uspokojení věřitelů tedy činilo 30 %, na počátku oddlužení bylo dle příjmů dlužníka počítáno s uspokojením ve výši 195 300 Kč, tedy odpovídajícímu 33 %. Celkové výsledky oddlužení a vyčíslení výše splacení jednotlivých pohledávek pana Tomáše Tietze jsou k vidění rovněž v tabulce č. 9 a č 10.

Tabulka 9: Vyčíslení výsledků insolvenčního řízení pana Tomáše Tietze

Položka	Částka
Celková výše pohledávek včetně příslušenství	591 931 Kč
Celková výše pohledávek bez příslušenství	493 227 Kč
Příslušenství	98 704 Kč
Hotové výdaje insolvenčního správce	11 435 Kč
Odměna insolvenčního správce	57 173 Kč
Výživné na dítě (za 60 měsíců)	150 000 Kč
Výše splátky (min)	6 050 Kč
Splaceno	179 657 Kč
Osvobození	412 274 Kč
Předpokládané uspokojení na počátku oddlužení	195 300 Kč
Skutečné uspokojení při dokončení oddlužení	179 657 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle (27)

Graf 1: Vyčíslení poměru splaceného a osvobozeného

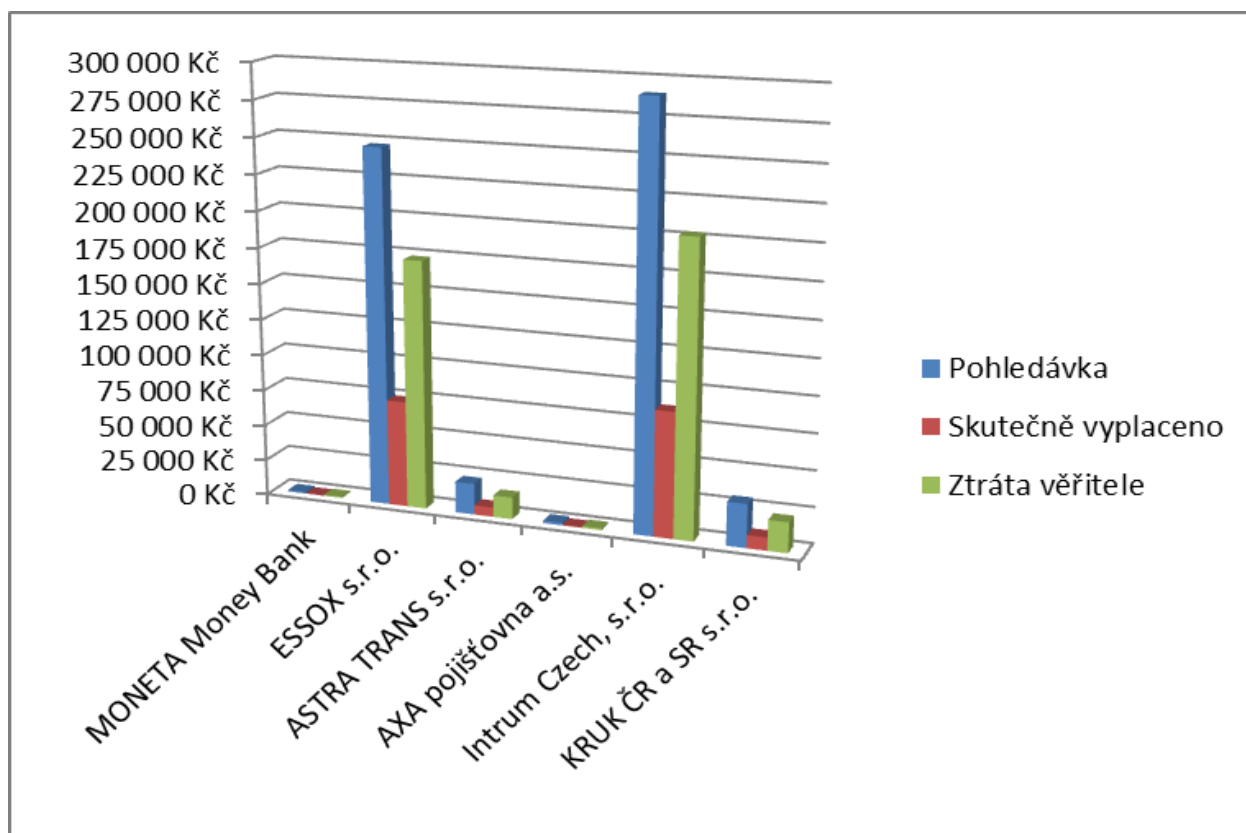
Zdroj: Vlastní zpracování dle (27)

Tabulka 10: Vyčíslení částí vyplacených pohledávek věřitelům v insolvenčním řízení pana Tomáše Tietze

Věřitel	Pohledávka	Skutečně vyplaceno	Ztráta věřitele v Kč
MONETA Money Bank	1 197,39 Kč	359,22 Kč	837,17 Kč
ESSOX s.r.o.	246 859,00 Kč	74 057,70 Kč	172 801,30 Kč
ASTRA TRANS s.r.o.	21 764,40 Kč	6 529,32 Kč	15 235,08 Kč
AXA pojišťovna a.s.	1 829,60 Kč	548,88 Kč	1 280,72 Kč
Intrum Czech, s.r.o.	290 024,73 Kč	87 007,42 Kč	203 017,31 Kč
KRUK ČR a SR s.r.o.	30 256,00 Kč	9 076,80 Kč	21 179,20 Kč
Ztráta věřitelů celkem			414 351,78 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle (27)

Graf 2: Ztráta věřitelů

Zdroj: Vlastní zpracování dle (27)

5.2 Diskuse

Výzkum, realizovaný v letech 2012 – 2013 Janem Hospodkem, Ondřejem Bubnem, Jiřím Šimůnkem a Monikou Randákovou, který se zaměřuje primárně na příjmy dlužníků, výše jejich dluhu a strukturu jejich věřitelů, pracoval s hypotézou, že u více než 90% dlužníků je jejich věžitelem nebankovní finanční instituce, u kterých bylo v daném období velmi pravděpodobné, že jsou ochotné půjčovat i méně bonitním a tím pádem i rizikovějším klientům. Výzkumem bylo zjištěno, že podíl dluhů u bankovních a nebankovních společností je srovnatelný a nepotvrdilo se tedy, že by bankovní společnosti byly v poskytování půjček znatelně více obezřetní k bonitě klientů oproti nebankovním společnostem. Bylo tedy potvrzeno, že hlavní příčinou osobních bankrotů je především nezodpovědnost dlužníků při uzavírání úvěrových smluv včetně podceňování pojištění úvěrů kdy se při ztrátě zaměstnání dostane dlužník do dluhů, protože toto pojištění uzavřeno z důvodu momentálních úspor. (30)

Šetření Márie Oborilové a Libora Coufala zkoumá, zda by právě vhodně uzavřené pojištění schopnosti splácet úvěr, mohlo znatelně eliminovat podíl vyhlášených osobních bankrotů na českém trhu. Pojištění schopnosti splácet je druh pojištění, který při výpadku příjmu klienta kryje jeho platební neschopnost v přesně specifikovaných situacích. Může se jednat například o pracovní neschopnost, hospitalizaci, invaliditu, smrt nebo třeba ztrátu zaměstnání. Často se ovšem při nabízení takového pojištění stává, že klienti nejsou dostatečně informováni o existenci nebo o obsahu takového plnění a jeho význam tedy dostatečně neváží. Jak z výzkumu vyplývá toto pojištění je přínosné spíše u pojištění na vysokou částku. Z uvedeného plyne, že eliminace vyhlášených osobních bankrotů, v souvislosti se správně uzavřeným pojištěním neschopnosti dlužníka splácet své závazky, by byla pouze částečná. (31)

I u případě pana Tomáše Tietze je možné vysledovat spíše nezodpovědné zadlužování vzhledem k jeho bonitě.

Téma osobního bankrotu a jeho řešení ve formě plnění splátkového kalendáře, popř. plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, výzkum, který realizovaly autorky Randáková a Bokšová, a ve kterém byly uvedeny modelové příklady, jakým způsobem počítat jednotlivé položky, které jsou relevantní pro zjištění, zda je možné v konkrétním případě rozhodnout o oddlužení plněním splátkového kalendáře se splněním majetkové podstaty, jakého uspokojení bude dosaženo, jaká částka bude

nezabavitelná a jaká bude minimální splátka apod. Jsou zde formulována i doporučení, jak řešit situaci, kdy oddlužení není možné schválit, kdy autorky doporučují dohodu mezi příbuznými, jejímž obsahem bude poskytování určité částky po dobu trvání oddlužení (29). Toto řešení je velmi časté v praxi, v daném výzkumu realizováno nebylo, protože pan Tomáš Tietze podobnou situaci řešil prostřednictvím úhrady části diet insolvenčnímu správci. Nicméně je třeba zmínit, že takové řešení má jeden limit. Buď bude za dlužníka dluhy částečně splácet jiná osoba, což je možné, ale ve své podstatě to není zcela výchovné, nebo bude muset dlužník reálně peníze této osobě vrátit, což znamená, že si bude muset zajistit nějaký další příjem, popř. po skončení insolvence bude vracet další dluh. Proto je třeba takové řešení důrazně zvážit. V dnešní době, kdy hranice uhrazení 30 % dluhů není vyžadována zcela striktně, také není vždy nezbytné, aby bylo takto postupováno, spíše je žádoucí, aby se dlužník maximálně snažil dluhy uhradit, což insolvenční soud vezme následně v úvahu a může osvobodit dlužníka od dluhů i když zaplatí méně (2).

6. Závěr

Cílem diplomové práce bylo vyčíslení výsledku insolvenčního řízení, a to v konkrétním případě osobního bankrotu pana Tomáše Tietze z Liberce, který do oddlužení vstoupil v červenci roku 2015, a v roce 2020 bylo jeho oddlužení úspěšně ukončeno.

Uvedené v praxi znamená, že pan Tomáš Tietze splatil 30 % svých závazků, zároveň uhradil odměnu insolvenčního správce a jeho hotové výdaje, hradil dále rovněž výživné na své dítě, které měl dohodnuté s bývalou partnerkou. V návaznosti na tyto skutečnosti pak bylo insolvenčním soudem rozhodnuto o tom, že oddlužení bylo splněno a panu Tomáši Tietzovi byly odpuštěny dluhy, a to ve výši 412 274,12 Kč, přičemž celková částka k úhradě včetně příslušenství činila 591 931,12 Kč. Je tedy zřejmé, že pan Tomáš Tietze skutečně splatil jen minimální možnou část svých dluhů, zbytek mu byl odpuštěn. Věřitelům bylo přitom splaceno jen 179 657 Kč.

Dílčí cíle práce, které navazovaly na hlavní cíl, byly následující:

Dílčí cíl č. 1: Analyzovat aktuální právní úpravu oddlužení (osobního) bankrotu po novele zákona č. 182/2006 Sb., přijaté v roce 2019.

Lze říci, že oddlužení je sanačním způsobem úpadku, je možné jej realizovat buď zpeněžením majetkové podstaty anebo plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Návrh na povolení oddlužení může podat pouze dlužník, nikoliv věřitel (ten má možnost podat pouze insolvenční návrh). Splnění oddlužení lze dosáhnout tím, že se pohledávky splní v plné výši, popř. je v časovém horizontu tří let uhrazeno 60 % pohledávek, popř. je v časovém horizontu pěti let uhrazeno 30 % pohledávek, nicméně je možné za splnění určitých podmínek uhradit i méně. Je přitom potřeba brát v potaz přiměřené úsilí dlužníka směřující ke splacení svých dluhů. Od zbytku dluhů je pak při splnění podmínek oddlužení jedinec soudem osvobozen. Vzhledem k tomu, že problematika je skutečně poměrně komplexní, je v podrobnostech odkazováno na teoretickou část práce a lze uzavřít, že tento dílčí cíl byl v práci naplněn.

Dílčí cíl č. 2: Identifikovat nejvýznamnější rozdíly právní úpravy před novelou a po ní.

Za nejvýznamnější změny právní úpravy, které přinesla novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 31/2019 Sb., patří skutečnost, že nově není možné oddlužení realizovat jen plněním splátkového kalendáře, ale je potřeba volit plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, což vede k tomu, že je možné vždy využít i majetkovou podstatu dlužníka k uspokojení jeho dluhů. Nadále zůstala v platnosti možnost samostatného zpeněžení majetkové podstaty dlužníka, která však není zdaleka tak oblíbenou variantou řešení oddlužení. Opomenout nelze ani skutečnost, že zatímco dříve oddlužení standardně trvalo pět let, dříve mohlo skončit jen splacením všech dluhů i s příslušenstvím, v současnosti existuje varianta oddlužení trvajících tři roky, pokud se v této době podaří splatit 60 % dluhů, poté je možné dlužníka osvobodit od zbývajících 40 % dluhů. Vedle toho existuje varianta pětiletého oddlužení, kde je nutné splatit alespoň 30 % dluhů, přičemž se přihlíží i k tomu, zda dlužník vynaložil veškeré úsilí směřující ke splnění, což znamená, že v některých případech není ani nutné, aby celých 30 % dluhů splatil, nicméně pokud se mu to podaří, presumuje se, že byla podmínka splněna. Pokud není uhrazeno alespoň 30 % dluhů, je nutné přezkoumávat všechny ostatní aspekty a dle toho rozhodnout, zda byly podmínky oddlužení splněny či nikoliv. Tato hranice tak není zcela striktní a neprolomitelná jako tomu bylo v předcházející právní úpravě. Dílčí cíl práce se tak podařilo naplnit.

Dílčí cíl č. 3: Provést analýzu případu oddlužení pana Tomáše Tietze z Liberce, který do oddlužení vstoupil v roce 2015.

Případ pana Tomáše Tietze byl specifický primárně tím, že sám pan Tomáš Tietze na počátku nebyl schopen doložit dostačující příjem, aby splnil podmínky pro oddlužení (tj. minimálně 30 % uhrazených dluhů, což v roce 2015 bylo nezbytnou podmínkou), avšak svůj příjem doplnil z diet, které dostával v zaměstnání, z nichž se zavázal část prostředků (konkrétně 4 000 Kč odvádět insolvenčnímu správci), a tím se mu podařilo splnit podmínky pro to, aby mohlo být rozhodnuto o jeho úpadku a povolení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Původní odhadované uspokojení nezajištěných věřitelů činilo 33 %, nakonec se však panu Tomáši Tietzovi podařilo uhradit jen 30 % dluhů, a to musel ještě v posledním měsíci doplatit menší částku nad rámec běžných splátek, aby se mu podařilo skutečně této hranice dosáhnout. Pan Tomáš Tietze přitom neměl dluhy nějaké zásadní výše, měl však více věřitelů a nedařilo se mu již dluhy splácet, což bylo důvodem, proč se rozhodl svou situaci řešit oddlužením. V každém případě byly podmínky oddlužení

v tomto případě splněny, protože pan Tomáš Tietze i když měnil zaměstnání, vždy zvládal alespoň nějakou částku splácet a splnil vše, co od něj zákon vyžadoval. V důsledku toho insolvenční správce doporučil odpuštění zbývajících dluhů (zhruba 70 % dluhů s příslušenstvím). K tomu se také přiklonil insolvenční soud, který o odpuštění usnesením rozhodl, čímž je možné říci, že pan Tomáš Tietze po pěti letech v oddlužení může začít znovu a bez dluhů. Lze tedy uvést, že i dílčí cíl č. 3 se podařilo splnit.

Dílčí cíl č. 4: Spočítat výši splátek, příslušenství, náklady na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce pana Tomáše Tietze v průběhu oddlužení.

V rámci čtvrté kapitoly byly veškeré tyto údaje spočítány. Splátka činila minimálně 6 050 Kč, vypočítávala se každý měsíc z konkrétních příjmů s tím, že byly hrazeny rovněž 4 000 Kč z diet, vzhledem k tomu, že by jinak splátka byla nedostatečná. Celková částka, kterou měl Tomáš Tietze dlužit, činila 591 931,12 Kč, z toho 98 704,27 Kč bylo příslušenství. Splaceno nakonec bylo 179 657 Kč. Pokud se jedná o odměnu insolvenčního správce, činila 57 172,5 Kč včetně DPH (resp. o 47 250 Kč bez DPH). V případě hotových nákladů insolvenčního správce se jednalo o částku 11 434,5 Kč včetně DPH (resp. 9 450 Kč bez DPH). Dílčí cíl č. 4 se tedy rovněž podařilo naplnit.

Dílčí cíl č. 5: Spočítat kompletní dlužnou částku, celkový podíl uspokojení, podíl uspokojení jednotlivých věřitelů a částku, která byla dlužníkovi v rámci insolvenčního řízení odpuštěna.

Celková dlužná částka činila 591 931,12 Kč, celkově byli nezajištění věřitelé uspokojeni ve výši 30 %, a to částkou 179 657 Kč, na počátku oddlužení bylo předpokládáno, že uspokojení bude činit 33 %, tedy 195 300 Kč. Uspokojení jednotlivých věřitelů však bylo diametrálně odlišné, byť původní plán, který byl přijat očekával ještě větší odlišnosti, neboť například GE Money bank a.s. měla být u první přihlášené pohledávky uspokojena ve výši 4,1490 %, zatímco u druhé přihlášené pohledávky se jednalo o uspokojení ve výši 45,0496 %, u Essoxu se jednalo o uspokojení e výši 41,7040 %, v případě společnosti ASTRA trans se jednalo jen o 3,6768 % a konečně u BNP Paribas šlo o 5,1114 % a u AXA pojišťovny se jednalo o 0,3091 %. Reálně pak nastala situace, kdy se uspokojení všech věřitelů pohybovalo mezi 27,3 a 30 % (27). Odpuštěna pak dlužníkovi byla částka ve výši 412 274,12 Kč. Dílčí cíl č. 5 se tak podařilo naplnit.

Osobní bankrot, který je možné v zákoně najít jako oddlužení je jedním ze tří způsobů řešení úpadku dlužníka, přičemž se jedná o způsob sanačního charakteru. Oproti tomu konkurz je řešení úpadku dlužníka zpeněžením jeho majetkové podstaty. Pokud ale výnos ze zpeněžení majetku dlužníka nepokryje veškeré pohledávky nebo jejich části tak tyto nezanikají, ale jsou stále vedeny jako neuspokojené. Dalším způsobem oddlužení je reorganizace, která je pro změnu vhodná pouze pro podnikatele s obchodním závodem kdy je zachován provoz a pohledávky jsou postupně uspokojovány z výnosů dlužníka. Aby bylo možné přistoupit k řešení dluhů formou reorganizace tak musí celkový roční úhrn čistého obrátu dlužníka dosáhnout částky alespoň 50 000 000 Kč nebo musí zaměstnávat alespoň 50 zaměstnanců reorganizaci

Oddlužení je samostatný a komplexní institut řešení úpadku dlužníka, který je alternativou ke konkursu jako obecnému způsobu řešení úpadku. V úpadku se dlužník ocitá ve chvíli, kdy má více věřitelů, u kterých neplní po dobu delší než 30 dnů a není schopen uspokojit splatné pohledávky ani v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekucí. (2) Jedná se o alternativu, které by tedy měla být dána přednost před konkursem, pokud je to v kontextu všech okolností případu možné. O povolení oddlužení rozhoduje insolvenční soud v rámci insolvenčního řízení, a to na základě návrhu dlužníka na povolení oddlužení. Samotný insolvenční návrh může podat jak dlužník, tak věřitel, věřiteli však není dána možnost žádat, aby dlužník svůj úpadek řešil právě oddlužením tedy prodejem jeho majetkové podstaty pod dohledem, insolvenčním soudem určeného insolvenčního správce, a v případě neuspokojení všech pohledávek tímto prodejem následným plněním splátkového kalendáře.

7. Seznam použitých zdrojů

- (1) ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- (2) *Insolvenční zákon 182/2006 Sb.: zákon o úpadku a způsobech jeho řešení: aktuální úplné znění od 4. ledna 2019, od 1. dubna 2019 a od 1. června 2019*. Praha: Verlag Dashöfer, nakladatelství, spol. s r.o., [2019]. ISBN 978-80-87963-95-1
- (3) HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-691-3.
- (4) KUDĚJ, Michal; LOUDA, Lee; ALEXANDER, Juraj. Standardizace insolvenčních procesů – návrh standardu pro posuzování úpadku. In: SMRČKA, Luboš; ŠPIČKA, Jindřich (eds.). *Insolvency 2015: Šedé zóny a selhání v insolvenční praxi*, 2015. ISBN 978-80-245-2088-9
- (5) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2014, sen. zn. 29 ICdo 14/2012.
- (6) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2010. sp. zn. KSUL 77 INS 4542/2008
- (7) SCHÖNFELD, Jaroslav. Ekonomický pohled na definici úpadku korporace. *Bulletin advokacie, odborný právní portál* [online]. Praha: Česká advokátní komora. [cit. 27. 07. 2020]. Poslední aktualizace: 08. 08. 2018. Dostupné z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/ekonomicky-pohled-na-definici-upadku-korporace>>.
- (8) RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-444-7.
- (9) WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8
- (10) Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). [online]. Praha: *Beck Online*: 2006 [cit. 27. 07. 2020]. Poslední aktualizace: 08. 12. 2020. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz>>.
- (11) HANNAN, Neil. *Cross-Border Insolvency: The Enactment and Interpretation of the UNCITRAL Model Law*. Berlin: Springer, 2017. ISBN 9789811058769.
- (12) RICHTER, Tomáš. Základní zásady insolvenčního řízení. *Právník*. 2016, (9). ISSN 0231-6625.

- (13) VALOUCH, Petr a Petr MÁLEK. *Osobní finance*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 9788021081789.
- (14) POHL, Tomáš. Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice. *Bulletin advokacie*. 2007, (11). ISSN 1210-6348.
- (15) RANDÁKOVÁ, Monika. Úpadek dlužníka a způsoby jeho řešení v České republice podle nového insolvenčního zákona. *Český finanční a účetní časopis*. 2008, (4). ISSN 1802-2200.
- (16) Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 19. 3. 2015 sp. zn. 4 As 218/2014-58.
- (17) ŽIŽLAVSKÝ, Michael. Řízený konkurs a reorganizace – proaktivní řešení úpadku podniku. *Bulletin advokacie*. 2012, (9). ISSN 1210-6348.
- (18) ŽIŽLAVSKÝ, Michael. Jak oddlužit korporaci? Nové možnosti reorganizace. *Bulletin advokacie*. 2014, (4). ISSN 1210-6348.
- (19) DVOŘÁKOVÁ, Veronika. Kam až povede lidská benevolence aneb oddlužení jako zbraň dlužníka na věřitele. *Bulletin advokacie*. 2020, (5). ISSN 1210-6348.
- (20) *Nový občanský zákoník 89/2012 Sb. aktuální úplné znění od 1. července 2020, od 31. prosince 2020*. Praha: Verlag Dashöfer, nakladatelství, spol. s r.o., [2020]. ISBN 978-80-7635-035-9.
- (21) MARŠÍKOVÁ, Jolana. Zdroje plnění v oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty. *Bulletin advokacie*. 2020, (1-2). ISSN 1210-6348.
- (22) STRNAD, Zdeněk. Desatero oddlužovací novely - II. část. *Právní prostor* [online]. Ostrava: Atlas consulting 2019 [cit. 27. 08. 2020]. Poslední aktualizace: 3. 6. 2019 Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/desatero-oddruzovaci-novely>>.
- (23) MLEJNKOVÁ, Ivana. Provedení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. *Verlag Dashöfer* [online]. Praha: Verlag Dashöfer 2020 [cit. 27. 8. 2020]. Poslední aktualizace: 4. 2. 2020 Dostupné z: <<https://www.insolvenčni-zakon-komentar.cz/onb/33/provedeni-oddluzeni-plnenim-splatkového-kalendare-se-zpenezenim-majetkove-podstaty-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJsdINtwSZWpfdtfzYDa8ctg/>>.
- (24) KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1.

- (25) JIRMÁSEK, Tomáš. Novela insolvenčního zákona – verze 2019 – 6. – Insolvenční zóna. *Insolvenční zóna* [online]. Brno: Insolvence a.s. 2019 [cit. 27. 08. 2020]. Poslední aktualizace: 2. 4. 2019. Dostupné z: <<https://www.insolvencnizona.cz/clanky/novela-insolvenčního-zákona-verze-2019-6/>>.
- (26) ŘEHÁČEK, Oldřich. Splnění oddlužení. *Právní prostor* [online]. Ostrava: Atlas consulting. 2020 [cit. 28. 08. 2020]. Poslední aktualizace 20.1.2020. Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/splneni-oddluzeni>>.
- (27) ISIR. Detail insolvenčního řízení Tomáš Tietze: KSLB 82 INS 8657 / 2015 vedená u Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci. *Insolvenční rejstřík* [online]. 2020 [cit. 21.12.2020]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=6d4d91a4-5a27-43aa-9b95-68b62b913fa9>.
- (28) KLÍMOVÁ, Zuzana. V roce 2020 je vyšší nezabavitelná částka pro dlužníky v exekuci - Blog Orange Academy. *Kurzy účetnictví a jazykové kurzy | Orange Academy* [online]. Brno: Orange academy: 2020 [cit. 17. 11. 2020]. Poslední aktualizace 13. 7. 2020. Dostupné z: <<https://orangeacademy.cz/clanky/nezabavitelna-castka/>>.
- (29) RANDÁKOVÁ, Martina a Jiřina BOKŠOVÁ. *Restrukturalizace - reorganizace - sanace | Výzkum insolvence* [online]. Praha: Vysoká škola ekonomická. 2012 [cit. 21. 12. 2020]. Dostupné z: <<http://vyzkuminsolvence.cz/data/files/vedecke-konference/prvni-konference/sbornik/sbornik-2012-final.pdf#page=47>>.
- (30) HOSPODKA, Jan, Ondřej BUBEN, Jiří ŠIMŮNEK a Monika RANDÁKOVÁ. Debt Relief in the Czech Republic - Analysis of Income, Overall Debt and Creditor Structure of the Debtors. *Acta Oeconomica Pragensia* [online]. 2017, 25(2), 34-44 [cit. 2021-03-14]. ISSN 05723043. Dostupné z: doi:10.18267/j.aop.573
- (31) OBORILOVÁ, Mária a Libor COUFAL. Analysis of payment protection insurance on the Czech consumer credit market. *Český finanční a účetní časopis* [online]. 2016, 2016(1), 25-47 [cit. 2021-03-14]. ISSN 18022200. Dostupné z: doi:10.18267/j.cfuc.466

8. Přílohy

8.1 Příloha č. 1: Informovaný souhlas s účastí na výzkumu

Informace o výzkumu:

Výzkum je určen výlučně pro zpracování diplomové práce na téma osobní bankrot. Na základě údajů z insolvenčního rejstříku bude zpracována případová studie účastníka výzkumu, která bude následně prezentována v diplomové práci. Za účelem zpracování výzkumu bude využit primárně insolvenční rejstřík, účastník může být ovšem kontaktován za účelem doplnění informací.

Informace o účastníkovi výzkumu:

jméno a příjmení: Tomáš Tietze

datum narození: 24. 1. 1974

bytem: Liberec VI, Burianova 925/23, PSČ 460 06

Prohlášení

Já níže podepsaný Tomáš Tietze potvrzuji, že

- a) jsem se seznámil s informacemi o cílech a průběhu výše popsaného výzkumu (dále též jen „výzkum“);
- b) dobrovolně souhlasím s účastí své osoby v tomto výzkumu;
- c) rozumím tomu, že se mohu kdykoli rozhodnout ve své účasti na výzkumu nepokračovat;
- d) jsem srozuměn s tím, že jakékoliv užití a zveřejnění dat a výstupů vzešlých z výzkumu nezakládá můj nárok na jakoukoliv odměnu či náhradu, tzn., že veškerá oprávnění k užití a zveřejnění dat a výstupů vzešlých z výzkumu poskytuji bezúplatně.

Zároveň prohlašuji, že

- a) souhlasím se zveřejněním anonymizovaných dat a výstupů vzešlých z výzkumu a s jejich dalším využitím;

- b) souhlasím se zpracováním a uchováním osobních a citlivých údajů v rozsahu v tomto informovaném souhlasu uvedených ze strany Bc. Marie Reichlové, a to pro účely zpracování dat vzešlých z výzkumu, pro účely případného kontaktování z důvodu zpracování dat vzešlých z výzkumu či z důvodu nabídky účasti na obdobných akcích a pro účely evidence a archivace; a s tím, že tyto osobní údaje mohou být poskytnuty subjektům oprávněným k výkonu kontroly projektu, v jehož rámci výzkum realizován;
- c) jsem seznámen/-a se svými právy týkajícími se přístupu k informacím a jejich ochraně podle zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Výše uvedená svolení a souhlasy poskytují dobrovolně na dobu neurčitou až do odvolání a zavazují se je neodvolat bez závažného důvodu spočívajícího v podstatné změně okolností. Vše výše uvedené se řídí zákony České republiky, s výjimkou tzv. kolizních norem, a bude v souladu s nimi vykládáno, přičemž případné spory budou řešeny příslušnými soudy v České republice.

Potvrzuji, že jsem převzal podepsaný stejnopis tohoto informovaného souhlasu.

Dne:

Podpis: